

květy. Vodní rostliny prostíraly své listy na obnovených močálech. Dokonce i borovice potřásaly méně chmurně tmným jehličím a šířily kolem silnou smolnou vůni. Modravý dým stoupal vesele ze skupiny kaštanů a ukazoval, že tam stojí obydlí nějakého nájemce, a na zvlněné planině, která se táhla, kam až oko došlo, byly skvrny ovcí, rozsetých tam pod stráží pastýře, který někde stál na chůdách v hlubokém zasnění. Na okraji obzoru se jako archipely bílých obláčků zamžených azurem vynořovaly vzdálené vrcholky Pyrenejí, dopola zastřené lehkými mlhami podzimního rána.

Chvílemi cesta zapadala do úvozu mezi příkopy, jejichž zhroucené boky byly z bílého písku a na jejichž hřebenu rostly chomáče křovin, hrubé trávy a sítin, které šlehaly do plachty vozu. Na některých místech byla půda tak sypká, že musila být zpevněna jedlovými kmeny, položenými napříč, a když po nich povoz drncal, nebylo se co divit, že herečky kvičely. Jindy zase bylo nutno jet vedle chvějících se vlčích máků přes kaluže stojaté vody a přes potoky, které tekly přes cestu. Na každém nebezpečném místě pomáhal Sigognac s vozem Isabelle, bázlivější nebo méně líné než Serafina nebo Dueña. Kdežto Tyran a Blazius, ti bezstarostně spali, kymácejíce se mezi kufry, jako lidé, kteří na světě viděli už jiné věci. Matamore kráčel vedle vozu, aby tím tělesným cvičením udržel svou fenomenální hubenost, jež byla jeho největší starostí, a jak tak zvedal své dlouhé nohy, vypadal z dálky jako pavouk sekáč vykračující si mezi obilím. Dělal tak obrovské kroky, že často se musel zastavit, aby počkal na ostatní. Zvykl si při svých rolích nosit se bokem napřed a chodit zlomený jako kompas, a nemohl se zbavit této chůze ve městě ani na venkově, neuměl už chodit jinak než geometricky.

Volský povoz nejede rychle, zejména v landách, kde kola často zapadají do písku až po nápravy a kde cesty jsou na té neurčité půdě vyznačeny pouze křivkami kolejí, dvě nebo tři stopy hlubokými. A tak, ačkoliv ta statečná zvířata napínala žilnaté krky a trpělivě táhla, aniž je musel honák pobízet bodcem, bylo už slunce dost vysoko nad obzorem, když měli za sebou teprve dvě míle, ovšem míle, jak je měří v tomto kraji, míle tak dlouhé, jako je den bez chleba, a podobné těm, jež po každých čtrnácti dnech měly

označit milostná zastavení dvojic, jež Pantagruel pověřil, aby zasadily milníky v jeho krásném království Mirebalais. Čím dál tím řidčeji přešel přes cestu osamělý venkovan s otepí trávy nebo chrastí a landy se prostíraly ve své opuštěné nahotě, která se svou divokostí vyrovnala španělskému despobladu nebo jihoamerické pampě. Sigognac uznal, že je zbytečné trmácet dál starého koně, seskočil tedy a předal otěže sluhovi, na jehož osmahlých rysech se prodírala dvaceti vrstvami slunečních úžehů bledost hlubokého dojetí. Nastala chvíle rozloučení pána a sluhy, chvíle těžká, protože Petr znal Sigognaca od narození a byl baronovi spíše skromným přítelem než lokajem.

„Kéž Bůh provází Vaši Milost“, řekl Petr, skláněje se k ruce, kterou mu baron podal „a kéž vrátí štěstí rodu Sigognaců. Je mi líto, že jste mi nedovolil, abych jel s vámi.“

„Co by s tebou bylo, můj ubohý Petře, v tom neznámém životě, do něhož jdu. Při tom nedostatku prostředků opravdu nemohu ponechat náhodě starost o dvoje živobytí. V zámku se už nějak o sebe postaráš; naši bývalí nájemci nenechají umřít hladem věrného služebníka svého pána. Ostatně nesmíme také jen tak dát klíč pod dveře sídla Sigognaců a ponechat je orlům a užovkám jako zříceninu, kam chodí jen smrt a strašidla. Duše toho starého sídla žije dosud ve mně, a pokud já budu naživu, bude vždy u jejího portálu strážce, aby nedovolil dětem házet z praku na jeho erb kamením.“

Sluha pokývl hlavou na souhlas, protože i on jako všichni staří sloužící urozených rodin vyznával náboženství panského sídla a zámek Sigognac přese všechny své trhliny, zpustošení a bídu se mu stále ještě zdál jedním z nejkrásnějších zámků na světě.

„A pak,“ dodal s úsměvem baron, „kdo by se staral o koně, o psa a o Belzebuba?“

„To je pravda, pane,“ odpověděl Petr a vzal Bayarda za uzdu, zatímco Sigognac koně popleskával po krku místo něžného pohlázení a rozloučení.

A pak dobrý koník, odcházeje od pána, vícekrát zařehotal a Sigognac dlouho ještě chvílemi zaslechl dálkou oslabené volání vděčného zvířete.

Když Sigognac osaměl, zakoušel pocit lidí, kteří se vydávají

na moře, když je přátelé opouštějí v přístavu; to je snad nejtrpčí chvíle odplutí. Svět, v němž jste žili, se vzdaluje a vy se rychle obracíte k těm, kteří mají s vámi sdílet cestu. Tak se duše cítí opuštěná a smutná a tak mají oči potřebu vidět lidský obličej. Také Sigognac zrychlil krok, aby dohonil vůz, který ztěžka skřípal po písku, do něhož kola vyrývala brázdy jako pluh na poli.

Když Isabella uviděla Sigognaca kráčet podle vozu, stěžovala si, že se jí špatně sedí, a projevila přání sestoupit, aby trochu protáhla údy, jak říkala, ve skutečnosti ovšem v dobročinném úmyslu, neponechat mladého pána na pospas melancholii a rozptýlit ho veselejším hovorem.

Závoj smutku, který obestíral Sigognacův obličej, se protrhl, jako když mrakem pronikne sluneční paprsek, jakmile mladá dívka požádala, aby ji vedl, že spolu půjdou kousek pěšky.

Kráčeli tak jeden vedle druhého a Isabella recitovala Sigognacovi některé verše ze své role, s nimiž nebyla spokojena, a žádala ho, aby je pro ni opravil. Vtom z mlází vpravo od cesty náhle zaznělo zatroubení, větvoví rozhrnuly koňské hrudi, jež rozrážely křoviska, a doprostřed cesty vjela mladá Yolanda de Foix v celé své nádheře Diany lovkyně. Vzrušení z jízdy zbarvilo jí tváře sytější červení, růžové chřípí se jí chvělo a nadra se jí rychleji dmula pod sametem a zlatem živůtku. Trhliny na dlouhé sukni i škrábance na bocích koně ukazovaly, že nebojácná Amazonka se nevyhýbá houští ani křoví; ačkoliv horkokrevné zvíře pobízení nepotřebovalo a na krku postříkaném bílou pěnou se mu napínaly uzly žil nalitých ušlechtilou krví, švihala je po zadku koncem bičíku, jehož násada měla na knoflíku zasazený ametyst s vyrytým jejím jménem, a zvíře se vzpínalo a vyhazovalo za velkého obdivování několika mladých šlechticů na dobrých koních a v bohatých šatech, kteří tleskali smělému půvabu této nové Bradamanty.

Ale Yolanda hned trhla uzdou a přestala předstírat, že musí koně krotit, přejela rychle před Sigognacem a stihla ho pohledem plným pohrdání a aristokratické neomalenosti.

„Tak se podívejte,“ řekla těm třem zemánkům, kteří klusali vedle ní, „baron Sigognac dělá rytíře cikánce!“

A skupina vybuchla smíchem a odjela v oblacích prachu. Si-

gognac sebou trhl hněvem a hanbou a ruka mu sjela na jílec meče; ale byl pěší a bylo by bláznovství běžet za jízdními; ostatně Yolandu nemohl vyzvat na souboj. Ale spočinul na něm tklivý a pokorný pohled herečky a on brzy, hned zapomněl na povýšený pohled zámecké slečny.

Den uplynul bez další příhody a ke čtvrté hodině dojeli na místo večere a noclehu.

V Sigognacu to byl truchlivý večer; portréty vypadaly ještě zasmušileji a zarputileji než obvykle, třebaže byste řekli, že je to nemožné; schodiště bylo ještě prázdnější a každý zvuk se na něm ještě více rozléhal. Místnosti jako by se zvětšily a byly holé. Vítr podivně fičel na chodbách a pavouci se spouštěli na nitkách se stropu, neklidní a zvědaví. Trhliny ve zdech se široce šklebily jako tlamy zívající nudou, vypadalo to, jako by zpustlý starý dům věděl a rmoutil se, že pán odešel.

Pod pláštěm krbu se Petr dělil o chudé sousto s Mirautem a Belzebubem při čadivém světle smolné louče a ze stáje bylo slyšet, jak Bayard trhá řetězem a chrastí o žlab.

HOSTINEC U MODRÉHO SLUNCE

Ubohý shluk chýší, který by v kraji méně divokém nikoho ani ve snu nenapadlo pokřtít jménem vesnice, to bylo místo, kde unavení voli zarazili sami od sebe, s uspokojením potřásajíce velkými tlamami.

V té vesnici bylo všeho všudy pět nebo šest chatrčí, roztroušených mezi pěkně vzrostlými stromy. Ty domky byly všelijak dány dohromady z hlíny, kamení, z rozpůlených klád a z kusů prken, kryly je veliké doškové střechy, zhnědlé a porostlé mechem a svažující se až skoro k zemi, vedle byly přístřešky, kde se válelo pár kousků náradí ještě s blátem z polí, a všechno to se zdálo vhodné spíš za doupatá nečistých zvířat než za obydlí lidí, stvořených k obrazu božímu; a černá prasata je sdílela se svými pány a ani nedávala najevo, že by jim to bylo proti mysli, což věru prokazuje, jako málo vybíravá je ta svinská čeládka.

Přede dveřmi pobíhalo pár usmrkanců s nafouklým břichem, s vyzáblými údy, s horečnatým výrazem v obličeji; měli na sobě na cáry roztrhané košile, vzadu nebo vpředu příliš krátké, nebo také jen kabát stažený provázkem, ale nezdálo se, že by je ta nahota mrzela víc, než kdyby se potloukali v nebeském ráji. Z houští vlasů, hřebenem dosud nedotčených, jako z křoví oči nočních ptáků jim svítily zorničky fosforeskující zvědavostí. Strach a chtivost se v nich praly; nejraději by byli utekli a schovali se někde za plotem, ale vůz a jeho náklad je držely na místě jako očarované.

Dál vzadu na prahu chajdy hubená ženská, bledá a s očima jako

uhel, hýčkala v náručí hladové dítě, jež zahnědlou už rukou hnětlo vyschlý prs, který byl o něco bělejší než hrud a přece ještě připomínal, že ta bytost, zchátralá bídou, je mladá žena. Zasmušile a otupěle zírала na herce a nezdálo se, že by si uvědomovala, co vidí. Vedle ní skrčeně dřepěla babka, shrbenější a vrásčitější než Hekubé, manželka trojského krále Priama; s bradou na kolenou a s rukama zkříženýma na kostnatých nohou dumala v pozici prastaré egyptské modly. Na rukou jí bylo vidět každou kůstku, spleť naběhlých žil a šlachy napjaté jako struny na kytarě. Od ramen dolů to byly jen hůlky a na nich pergamenová kůže, v ohbí lokte vrásčitá, jako by ji tam posekali sekáčkem. Na bradě se jí ježily dlouhé chomáče chlupů; šedý mech rostl v uších; obočí jako křoví u vchodu do jeskyně viselo nad dutinami, kde dřímaly oči. Ústa už dásně spolply, a kde bývaly rty, dalo se poznat jen z toho, že se tam v hlubokém dolu hvězdicovitě sbíhaly vrásky.

Při spatření toho věkovitého strašidla promluvil Pedant, který šel pěšky:

„Oh! ta strašná, zlověstná, zatracená baba! Vedle ní Sudičky jsou hotové panenky! Je tak uleželá v té starobě, tak proleželá a plesnivá, že žádná živá voda už by ji nedokázala omladit. Je to rodná matka Věčnosti, a když ona se narodila, to už čas měl bílý plnovous, přišla-li vůbec takovou cestou na svět, protože ta musila být už dřív, než svět byl stvořen. Proč jen mistr Alkofribas Nasier ji neviděl dříve než vytáhl svou Sibylu z Panzoust nebo tu svou bábu, kterou lev vytíral liščím ocasem? Pak by byl věděl, co lidská zřícenina může mít stružek, trhlin, brázd, příkopů a škarp a byl by to mistrovsky popsal. Ta čarodějnice byla jistě jednou v dubnu krásná, však právě z těch nejhezčích děvčat jsou potom ty nejstrašnější báby. To je naučení pro vás, vy milé slečny,“ a Blazius se obrátil k Serafině a k Isabelle, které přišly blíž, aby slyšely, co si povídá, „když si pomyslím, že by stačilo hodit šedesát zim na ta vaše jara a budou z vás také takové špinavé, ohavné a příšerné báby jako tady ta mumie, která utekla z rakve, opravdu mě to rmoutí a hned mám raději tu svou škaredou tlamu, která se nemůže změnit v takovou tragickou larvu, naopak, léta jen zdokonalují její komickou škaredost.“

Mladé ženy nemají rády, když se jim třeba jen z mlhavé dálky

staví před oči vyhlídka, že jednou budou staré a šeredné, což je totéž. Také obě naše herečky se obrátily k Pedantovi zády s pohrdavým pokrčením ramen, jako by říkaly, že jsou zvyklé na takové tlachy, přistoupily k vozu, z něhož ostatní právě vykládali zavazadla, a dělaly, že mají velkou starost, aby se s jejich věcmi nezacházelo hrubě; Pedantovi se nedalo odpovídat. Vždyť už předem se vysmál své škaredosti a zmařil tak každou repliku. Toho triku používal často, aby mohl píchnout a nedostat také žihadlo.

Dům, před nímž se volí zastavili, s tím instinktem zvířat, která nikdy nezapomenou, kde se jim dostalo píce a steliva, byl ve vesnici svým způsobem význačný. Držel se s jakousi sebejistotou hned u cesty, kdežto ostatní chatrče jako v hanbě za svou zchátralost se krčily stranou a zakrývaly se trochou stromoví a keřů jako chudé a ošklivé holky, přistižené nahaté u potoka. Hospoda si byla jista, že je nejpěknějším domem v tom místě a její vývěska vystrkovala rameno přes cestu, jako by chtěla zastavit pocestné, »pěší i v sedle«.

Ta vývěska, trčící z průčelí na jakési šibenici kovářské práce, na níž v případě potřeby bylo možno klidně pověsit člověka, byla jen deska z rezavého plechu a skřípala v závěsech při každém závanu.

Jakýsi mazal, který tudy prošel, namaloval tam hvězdu denní, nikoliv zlatý obličej se zlatou parukou, nýbrž modrý kotouč s modrými paprsky na způsob těch »figur slunce«, jež heraldické umění někdy klade na pole erbů. Co ho přivedlo k tomu, že zvolil »modré slunce« za štít zdejšího hostince? Na silnicích je tolik zlatých sluncí, že už je nelze rozeznat jedno od druhého, a nějaká ta zvláštnost tu opravdu neškodí. Ale to nebyla pravá příčina, třebaže se to zdá přijatelné. Malíř, který to namaloval, měl už na paletě jen modrou barvu, a aby si opatřil jiné, to by byl musil putovat až do nějakého význačnějšího města. Vychvaloval tedy znamenité přednosti blankytu, a že je lepší než jiné barvy, a maloval tou nebeskou modří modré lesy, modré koně a modré kohouty na vývěskách různých hospod; Čiňané by jej byli za to pochválili, neboť oni tím výše hodnotí umělce, čím více se vzdálí od přírody.

Hostinec *U modrého slunce* měl střechu taškovou, většinou zčernalou, ale místy ještě červenavou, což svědčilo o nedávných opravách a dávalo naději, že snad aspoň do pokojů neprší.

Stěna obrácená k cestě měla omítku s vápnem, což zakrývalo její trhliny a škody a působilo dojmem čistoty. Trámce podstřeší, skřížené do X nebo spojené v kosočtverce, byly zdůrazněny rudým nátěrem podle baskického způsobu. Pro ostatní strany ten přepych nebyl uznán za nutný a tak měly zemitou barvu lepenice v celé nahotě. Pán toho obydlí, méně divošský nebo méně chudý než ostatní obyvatelé vsi, učinil některé ústupky přejemnělosti civilizovaného života. Okno hlavní místnosti mělo skleněné tabulky, což byla v té době a v tom kraji opravdu vzácnost. V ostatních oknech byla buď síťovina nebo v oleji namočený papír, nebo se zavírala okenicí stejné barvy volské krve jako trámovi na průčelí.

Kůlna vedle domu poskytovala obstojné přístřeší pro vozy i pro zvířata. Příčkami jeslí se dralo seno jako vlasy skrze zuby velikého hřebenu a v dlouhých korytech, vydlabaných z kmenů starých jedlí, byla nejméně smrdutá voda, jakou mohly dodat nejbližší močály.

Mistr Chirriguirri měl proč tvrdit, že na deset mil vůkol není hostinec tak výstavný, zásobený jídlem a pitím a dobře vytápěný, s tak příjemným noclehováním a vybavený prádlem a nádobím jako hotel *U modrého slunce*; v tom se neklamal a neklamal nikoho, protože nejbližší hospoda byla spoň dva dny cesty daleko.

Baron de Sigognac přes všechnu dobrou vůli měl pocit zahanbení, že přichází s tlupou kočovných komediantů, a váhal překročit práh hostince. Blazius, Tyran, Matamore i Leandr mu totiž dávali přednost, až Isabella uhodla počestnou baronovu plachost a přistoupila k němu s rozhodnou a šibalskou tváří:

„Fí! pane barone, vy jste vůči ženám ledovější než Josef a Hippolyt. Nenabídnete mi rámě, abych mohla vejít do hostince?“

Sigognac se uklonil a hned podal zápěstí Isabelle, jež se opřela o odřený baronův rukáv konečky něžných prstíků a vložila do toho lehkého dotyku i povzbuzení. S tou oporou se baronovi vrátila odvaha a on vstoupil do hospody jako ve slávě a triumfu; bylo to pro něho tolik, jako by celá země ho viděla. V rozmilém

království francouzském ten, kdo doprovází krásnou ženu, nemůže nikdy být směšný a vzbuzuje vždycky jen závist.

Chirriguirri vykročil hostům vstříc a dal svůj dům cestovatelům k dispozici květnatou řečí, z níž bylo cítit blízkost Španělska. Kožený kabát, stažený opaskem s měděnou přezkou, zdůrazňoval mohutné tvary jeho hrudi; avšak zástěra, přehrnutá a cípem zastrčená za pás, a široký nůž v dřevěné pochvě zmírňovaly to, co v jeho tváři mohlo být divokého, a přidávaly k jeho vzhledu starého kontrabandisty dobrou a uklidňující dávku kuchaře. Stejně tak jeho neškodný úsměv vyvažoval zneklidňující dojem z hluboké jizvy, která od prostředku čela se táhla někam pod vlasy, přistřižené do kartáče. Ta jizva, kterou Chirriguirri ukazoval při svých hlubosklonech s čepičkou v ruce, odrážela se od ostatní kůže nafialovělou barvou a svraštěním, které nedokázalo docela vyplnit tu jistě strašlivou ránu. Musil to být pevný chlapík, že nevypustil duši takovou dírou; a Chirriguirri opravdu byl pořádný chlap a jeho duše nejspíš vůbec neměla naspěch, podívat se, co na ni čeká tam na druhém světě. Úzkostliví a strašpytlovští pocestní byli by nejspíš shledali, že řemeslo hospodského je příliš mírumilovné pro pána takového ražení; ale jak už jsme řekli, *Modré slunce* byl jediný hostinec, v němž se v této poušti dalo přenocovat.

Místnost, do níž vešel Sigognac a herci, nebyla tak nádherná, jak Chirriguirri je ujišťoval: podlaha byla z udusané hlíny a uprostřed jakási ohrada z hrubých kamenů označovala krb. Otvor ve stropě, přepažený železnou tyčí, s níž visel na řetěze kotel, nahražoval komín a tak hořejšek místnosti se zpola ztrácel v mlze kouře, jehož chomáče si jen pomalu hledaly cestu do díry, když je náhodou vítr nesrážel zpět. A dým pokryl trámová krovu lesklým povlakem sazí, jak to vídáme na starých obrazech. Ta čern se ostře odrážela od čerstvé, bílé omítky stěn.

Kolem krbu, avšak pouze po třech stranách, aby kuchař mohl ke kotli, hledaly rovnováhu na nerovnostech hrbolaté podlahy dřevěné lavice jako na kůře nestvůrného pomeranče a měly nohy zaklínovány střepy hrců a kousky cihel. Povalovalo se tu několik stoliček na třech nohách, které byly zapuštěny do prkénka tak, že jedna z nich vyčnívala nahoru a na ní byl přibit napříč kus dřeva,

takže v nejhorším případě to mohlo sloužit za opěradlo pro lidi, kteří na pohodlí tak moc nedbají. Ovšem leckdo by to zajisté považoval za mučící nástroje. Jakási truhla, zapuštěná v koutě, doplňovala toto zařízení a hrubosti té řemeslné práce se nevyrovnalo nic, leda hrubost materiálu. Záblesky jedlových loučí, zasazených do železných svěráků, vrhaly na to vše čadivé červené světlo, jehož dýmání se v jisté výšce spojovalo s mraky valícími se z krbu. Několik kastrolů viselo na stěnách jako kulaté štíty na bocích trojveslice, ačli to není pro takový předmět příliš ušlechtilé a příliš hrdinské přirovnání. Jejich břicha se neurčitě leskla v tom osvětlení a prosvítala šerem krvavými zátřpyty. Na prkně ležel polo-prázdný měch ve zhroucené poloze, splasklý a mrtvý jako trup bez hlavy. Se stropu pochmurně visel na železném háku dlouhý kus slaniny, který v chomáčcích kouře stoupajícího z krbu dostával zneklidňující podobu oběsence.

Zajisté, že ten brloh přese všechno tvrzení hospodského byl ponurý na pohled – a v osamoceném pocestném, a nemusil to být ani zbabělec, mohla fantazie trýznivě pracovat zlými představami a strašit ho, že na jídelním lístku bude mít sekanou z lidského masa právě na účet takového osamocенého poutníka. Ale společnost herců byla příliš početná, aby takové hrůzy mohly přijít na mysl těm milým komediantům, kteří ostatně byli zvyklí při svém bludném životě na noclehy ještě podivnější.

Když tam herci vešli, podřimovala na rohu jedné lavice dívka osmi nebo devítiletá; při své hubenosti a útlosti aspoň na ten věk vypadala. Ramínko měla položené na opěradlo lavice a hlava jí spadala na hrud. Dlouhé kadeře pocuchaných vlasů jí splývaly do obličeje a zakrývaly její rysy. Šlachy na krku tenkým jako krk oškubaného ptáka se napínaly a zdálo se, že sotva udrží tu vlasatou hlavu, aby nespadla na zem. Bezvzládné ruce jí visely dolů s otevřenými dlaněmi a nohy s chodidly zkříženými byly příliš krátké, aby dosáhly na podlahu, a kymácely se ve vzduchu. Zima, slunce, nepohoda daly těm nohám, jemným jako vřeténka, cihlovou barvu. Četné šrámy, některé zahojené, jiné čerstvé, ukazovaly, že děvče často běhá v křovinách a mlází. Na drobných a jemně utvářených chodidlech byly botičky šedého prachu, bezpochyby jediné obutí, jaké kdy nosila.

Její oděv byl prostinký a jen ze dvou kusů: měla na sobě košili z plátna tak hrubého, že lodní plachty jsou jemnější, a žlutou barchetovou sukni podle aragonského kroje, ušitou kdysi z nejméně utahaného kusu matčiny sukně. A pták, vyšitý v různých barvách, obvyklá ozdoba takových sukní, zůstal právě na tom kousku, odstriženém pro malou, nejspíš proto, že vlněná výšivka přece jen trochu uchránila zvětšlou látku. Ten pták svou polohou dělal divný dojem, protože zobákem dosahoval k pasu a nohama se přidržel podolku, a jeho odřené a v záhybech přeleželé tělo dostávalo při pohybech sukně prapodivné tvary a podobalo se chimérickým křídlatcům ze středověkých bestiarií nebo ze starých byzantských mozaik.

Isabella, Serafina a subreta usedly na lavici a všechny dohromady i s tou lehoučkou dívenkou jen tak že stačily vyvážit těžkou hmotu dueni, jež se posadila na druhý konec. Muži se umístili na druhých lavicích, ponechávající z uctivosti mezi sebou a baronem de Sigognacem volné místo.

Trochu chrastí oživilo oheň a praskot suchých větviček, jež se kroutily na ohništi, potěšil pocestné, utrmácené celodenní námahou a nevědomky podléhající účinkům malárie, již bylo v tom kraji plné ovzduší ze zahnívajících stojatých vod, které nepropustná půda nedovedla vsáknout.

Chirriguirri k nim zdvořile přistoupil a se vši roztomilostí, kterou mu dovolil jeho od přirozenosti urputný vzhled, pronesl:

„Čím posloužím Vaším Blahorodím? Můj dům je zásoben vším, nač si panstvo vzpomene. Jaká škoda, že jste nepřijeli včera, hrome! Udělal jsem kančí hlavu s pistaciemi, to vonělo, a toho koření, co jsem tam dal, a byla to taková pochoutka, že na neštěstí nezbylo, ani čím by se zacpal děravý zub.“

„To je opravdu k pláči,“ řekl Pedant, olizuje si vousy při pomýšlení na ty pomyslné dobroty; „kančí hlava s pistaciemi je pro mne nade všechny hostiny; docela rád bych si tím zkazil žaludek.“

„A co byste řekl pašnice ze zvěřiny, kterou ti pánové, co tu byli přes noc, vyjedli ráno do zrna a potom až na poslední kůrky, a bez milosti a slitování?“

„Řekl bych, že je výtečná, mistře Chirriguirri, a byl bych po zásluze pochválil nedostižného kuchaře; ale proč nám tak kruté

dráždíte chuť preludy jídel, která už jsou strávena, protože jste nešetřil pepřem, paprikou a jinými ostruhami zízně? Šťavnatost těch pohříbených jídel nemůže být brána v pochybnost, ale nasytit se jimi už nemůžeme, a tak nám raději povězte, co máte dnes, protože mluvit o kuchyni v minulém čase je strašně mrzuté, hlad má u stolu nejradši přítomný čas. Dejte pokoj s minulostí! To je zoufalství a púst! To už budoucnost, ta aspoň dovoluje žaludku, aby o ně příjemně snil. Mějte slitování a nepovídejte už o bývalých labužnických dobrotách ubožákům, vyhladovělým a uondaným jako honící psi.“

„Máte pravdu, mistře, vzpomínat není vůbec důležité,“ pokývl Chirriguirri na souhlas; „ale nemohu si pomoci, velice lituji, že jsem se tak neprozřetelně vydal ze zásob. Včera se mi to všechno nemohlo vejít do špižírny a není to ani dvě hodiny, co jsem provedl tu neopatrnost, že jsem poslal do zámku šest posledních mís kačeních jater; a skvostných jater, báječných, opravdu královské papání.“

„Oh! Jaká svatba v Káni nebo hostina Gamachova by se dala vystrojít z jídel, která už nemáte a která zhltali hosté šťastnější! Ale už jste nás dost potrápil! Napovídal jste nám toho už dost o tom, co jste měl, teď nám povězte bez řečnění, co opravdu máte.“

„Správně. Mám zelnou polévku, šunku a sušenou tresku,“ odpověděl hostinský, pokoušeje se o cudné zardění jako pořádná hospodyně, které manžel přivedl znenadání tři nebo čtyři přátele na oběd.

„Dobrá,“ ozvala se sborem vyhladovělá tlupa, „dejte nám sušenou tresku, šunku a zelnou polévku.“

„Ale ovšem, a je to polévka!“ pokračoval hostinský, kterému se už zase vrátilo sebevědomí, a hlas mu zněl jako trumpeta; „kūrky osmažené na nejjemnějším husím sádle, zeličko jako ambrózie, že ani v Miláně nemají lepší, a dušené na špeku bělejší než sníh na vrcholu Maladetty! Polévka, že se může podávat na tabuli bohů!“

„Sliny se mi sbíhají. Ale dělejte rychle, mám už zuřivý hlad,“ řekl Tyran a tvářil se jako obr, který čichá člověčinu.

„Zagarrigo, prostřete rychle v parádním pokoji,“ volal Chirri-

guirri na číšníka nejspíš vymyšleného, protože přese všechnu naléhavost šéfova tónu nedával známky života.

„A šunkou, doufám, vaše panstvo bude spokojeno; ta snese srovnání s nejlepší šunkou z Manche nebo z Bayonne. Solili jsme ji kamennou solí, je běloučce prorostlá a růžová, není nic chutnějšího na světě.“

„Věříme tomu jako Evangeliiu,“ řekl zoufanlivě Pedant, „ale dejte sem rychle ten šunkový zázrak, nebo na mou duši tu dojde k lidožroutství jako na ztroskotaných galionech a karavelách. Nedopustili jsme se takových zločinů jako pan Tantalus, abychom musili být mučeni prchavými vidinami jídel!“

„Mluvíte mi z duše,“ řekl Chirriguirri klidněji. „Hola! Ho! Čeládka kuchyňská, hýbejte se, hoďte sebou, dělejte. Ti vzácní pocestní mají hlad a nemohou už čekat!“

Čeládka kuchyňská se nehnula o nic víc než zmíněný Zagarriga z toho důvodu, spíše zajímavého než chytrého, že prostě nebyla ani teď, ani nikdy dřív. Všechno služebnictvo hospody představovala velká bledá a rozcuchaná holka, které se říkalo Mionette, ale Chirriguirri vytrvale svolával tu pomyslnou čeleď, protože podle jeho názoru to přinášelo dobré jméno hostinci, oživovalo jej to a zalidňovalo a jemu tak dávalo právo pořádně si připočítat při placení útraty. Tím, jak stále volal ty chimérické služebníky, a volal je jmény, hostinský od *Modrého slunce* už sám uvěřil v jejich existenci a skoro se divil, že nechtějí mzdu, a byl té jejich skromnosti rád.

Odhadoval podle rachocení nádobí v sousední místnosti, že prostřeno dosud není, a chtěl tak získat čas. Dal se ještě do vychvalování sušených tresek, což byla úloha dost nevděčná a vyžadovala značné výmluvnosti. Naštěstí Chirriguirri byl zvyklý kořenit všechno slovem tak, že nakonec i nejméně chutná jídla byla stravitelná.

„Vaše Milosti si nejspíše myslí, že sušená treska je sprosté jídlo, a to máte docela pravdu. Jenže je treska a treska. Tuhle lovil na mělčinách u Nové Země nejtroufalejší námořník z gaskoňského zálivu. Je to výběrová treska, běloučká, náramně chutná, vůbec není houževnatá; výtečná je smažená na aixském oleji a je lepší než losos, lepší než tuňák nebo ryba mečoun. Kéž nám náš Svatý

Otec papež dá dost odpuštěk, on sám se v postě jiným neživí; a jí tresku i v pátek a v sobotu a v jiné postní dny, když už se mu přejedly čírky a černé kachny. Zásobuje mě Petr Lestorbat a ten je také dodavatelem Jeho Svatosti. Treska Svatého Otce, ke všem dáblům, to není k zahzení, a vy, Vaše Blahorodí, nejste lidé, abyste tím pohrdli; to byste ani nebyli dobří katolíci.“

„Nikdo z nás není vybíravý,“ odpověděl Pedant, „a bude nám ctí, když se budeme moci nacpat tou papežskou treskou; ale, hrome, ať už ta zázračná ryba vyskočí z kastrolu na talíř, nebo se my rozplyneme v povětří jako přízraky a lemurové, když zakokrhá kohout a vychází slunce.“

„Nebylo by slušné jíst smažené jídlo před polévkou, to by po kuchyňsku bylo jako zapráhnout pluh před voly,“ ušklíbl se mistr Chirriguirri s nejvyšším pohrdáním, „a vy, Vaše Blahorodí, máte jistě příliš dobré vychování, abyste si dovolili takovou neslušnost. Jen strpení, polévka potřebuje ještě dvakrát nebo třikrát přejít varem.“

„U dáblových rohů a u pupku papežova!“ zařval Tyrán, „spokojil bych se česnečkou, jen kdyby už tu byla!“

Baron de Sigognac neříkal nic a neprojevoval vůbec netrpělivost; vždyť jedl včera večer! V tom dlouhém nuzování na svém hladovém zámku už se dávno znamenitě vycvičil v poustevnickém odříkání a jeho střídmy žaludek se velmi divil takovým častým hodům. Isabella i Serafina si nestěžovaly, protože projevoval zřavost nesluší mladým dámám, o nichž se má mít za to, že se živí rosou a šťávou květin jako včeličky. Matamore při své péči o hubenost vypadal okouzleně, neboť právě stáhl opasek o jednu díрку a přezka mu ještě volně chrastila. Leandr zíval a ukazoval zuby. Dueña usnula, brada jí spadla a pod bradou se udělaly jako jelita tři zvadlé masité záhyby.

Dívka, která dřímala na druhém konci lavice, se probudila a vstala. Teď jí bylo vidět do obličeje, odhrnula vlasy, jež jako by jí vytáhly barvu s čela, jak bylo bledé. Její osmahlostí pronikala vosková bledost, bledost těžká a hluboká. Žádná barva ve tvářích, lícní kosti vystouplé. Promodralé rty byly rozpukané drobnými prasklinami a jejich nemocný úsměv odhaloval perleťové bílé zuby. Celý její život jako by se utekl do očí.

Vyhublost obličejíčku dělala její oči velikými a široké černé kruhy, jež jako aureola byly kolem nich, dávaly jim horečnatý a zvláštní lesk. Běльмо vypadalo skoro modré, v odrazu od temné hnědi panenek a ve stínu dvojí čáry hustých a dlouhých řas. V té chvíli ty podivné oči vyjadřovaly dětinský obdiv a divokou žádostivost a byly neodvratně upřeny na Isabelliny a Serafininy šperky, o jejichž nevalné ceně ta malá divoška bezpochyby neměla tušení. Třpytění výšivky z falešného zlata, klamavý lesk náhrdelníku z benátských perel ji oslňovaly a přivedly ji do jakéhosi vytržení. Zřejmě co byla živa, neviděla nic tak krásného. Chřípí se jí rozšiřovalo, na líce jí vystoupila slabá červeň, na bledých rtech jí hrál křečovitý úsměv, jež chvílemi přerušil rychlý a suchý horečnatý cvakot zubů.

Na štěstí nikdo ze společnosti si nepovšiml té ubohé hromádky hadrů, kterou otřásalo nervové chvění. Každý by se byl zděsil divokého a pochmurného výrazu na rysech té zsinalé tváře.

Děvčátko nemohlo ovládnout zvědavost a natáhlo hnědou, jemnou, studenou a jako opičí ručku k úboru Isabelly; prstíky ohmatávaly látku se zřejmým potěšením a rozkošným zachvíváním. Ten vyrudlý a v záhybech odřený samet zřejmě se dívce zdál tou nejnovější a nejbohatší a nejhedvábnější věcí na světě.

Ačkoli ten dotyk byl zcela lehoučký, Isabella se obrátila, uviděla tu malou a mateřsky se na ni usmála. Dívenka, cítíc na sobě její pohled, ihned na sebe vzala zase tu přihlouplou dětskou tvář pitomého úžasu, s takovým pudovým uměním mimiky, že by dělalo čest řemeslné a zkušené komediantce, a řekla žalostným hlasem ve svém nářečí:

„To je jako plášť Panny Marie na oltáři.“ Potom zase sklopila dlouhé řasy, opřela se raménky o opěradlo lavice, sepjala ruce, zkřížila palce a dělala, že spí jako zhroucená únavou.

Mionetta, velká plachá služka, přišla ohlásit, že jídlo je na stole, a společnost přešla do sousední místnosti.

Herci dělali, co mohli, aby vzdali náležitou čest jídelnímu lístku mistra Chirriguirriho; slibované dobroty tam sice nenašli, ale zahnali hlad a především žízeň dlouhými doušky z měchu, který splaskl jako dudy, když z nich vyběhl vzduch.

Právě chtěli vstát od stolu, když před hospodou se ozval štěkot

psů a dupot koňských kopyt. Tři rány zaduněly na dveře, netrpklivě a pánovitě, a hlásily hosta, který není zvyklý přešlapovat za dveřmi. Mionetta běžela odstrčit závoru, dveře jí vlétly skoro do tváře a dovnitř se vhrnul kavalír s míchanicí psů, kteří služku div neporazili a rozlétli se po místnosti, běhali a skákali sem tam, hledali po talířích zbytky jídel a v minutě lízáním vykonali práci za tři myčky nádobí.

Několik pořádných ran bičíkem po hřbetě bez hledání vinných a nevinných uklidnilo ten zmatek jako kouzlem; psi zalezli pod lavice, zadýcháni, s jazyky ven, položili hlavy na packy nebo se schoulili do klubka a kavalír, hřmotě kolečky ostruh, vešel do místnosti, kde jedli herci, sebevědomě jako člověk, který je doma všude, kamkoli vstoupí. Chirriguirri šel za ním s čepičkou v ruce a s veleuctivým a skoro vystrašeným obličejem, on, který přece rozhodně nebyl bázlivý.

Kavalír se na okamžik zastavil na prahu pokoje, lehce se dotkl střechy klobouku a klidným okem přelétl kroužek herců, kteří mu odpovídali na pozdrav.

Mohlo mu být třicet nebo pětatřicet let, plavé, do spirály natočené vlasy rámovaly krevnatou a živou tvář, jejíž růžová pleť na volném vzduchu a po prudké námaze naběhla do červena. Oči, tvrdě modré, poněkud vystupovaly a leskly se; nepatrně zahnutý nos končil hladce seříznutou ploškou. Ryšavé knírky, s navoskovanými konečky a zahnuté vzhůru, kroutily se pod nosem jako čárky souměrně nad chomáčkem, který jako list artičoku rostl pod dolejší rtem na bradě. Mezi knírky a tím spodním chomáčkem vousů sídlila ústa, jejichž tenčí hořejší ret opravoval to, co se mohlo zdát příliš smyslným na rtu spodním, který byl široký, červený a příčně rýhovaný. Brada prudce ustupovala a její křivka dávala tomu chomáčku pod rtem vyniknout. Čelo, jež odhalil, odhodiv klobouk na stoličku, bylo hedvábně bílé, poněvadž obvykle je před slunečním žářem chránil stín klobouku, a ukazovalo, že ten šlechtic, než odešel ode dvora na venkov, musil mít velmi jemnou pleť. Vcelku to byl obličej příjemný a bodrost dobrého kumpána vhodně vyrovnávala šlechtickou hrdost. Oděv příchozího svou elegancí ukazoval, že markýz, to byl jeho titul, ani na zapadlém venkově nepřerušil styky s dobrými krejčími a švadlenami.

Přehrnutý límeček mu ponechával volný krk a ležel na kabátě citronové barvy, stříbrem prošíváném, velmi krátkém, takže nad kalhotami bylo vidět bohatství jemného prádla. Rukávce té kazajky nebo spíše vesty nechávaly košili volnou až k loktům; modré kalhoty s poklopem a se stuhami slámové barvy šly pod kolena, kde se k nim připojovaly měkké boty se stříbrnými ostruhami. Modrý plášť rovněž stříbrně přemovaný, přehozený přes rameno a sepnutý šňůrkou, doplňoval tento oděv, který snad byl příliš koketní pro to roční období a pro ten kraj, ale jež snadno ospravedlníme: markýz byl na honu s krásnou Yolandou a tak se vyšňořil co nejlépe, chtěje si udržet svou starou pověst elegána, neboť v tom byla jeho sláva mezi šviháky a změkčilci na pařížském Cours-la Reine.

„Polévku pro psy, mírku ovsa pro koně, kus chleba a šunku pro mne a nějaký žvanec pro podkoního,“ řekl markýz bodře a posadil se ke stolu vedle subrety, která ihned ocenila toho hezkého a nastrojeného pána a proklála ho žhavým pohledem a vítězným úsměvem.

Mistr Chirriguirri postavil před markýze cínový talíř a pohárek; subreta půvabně jako Hébé mu nalila vrchem a on vypil jedním douškem. První minuty věnoval utišení hladu lovce, a říká se, že ten by snědl vlka; potom se rozhlédl po přítomných a uviděl mezi herci vedle Isabelly barona de Sigognaca, kterého znal od vidění a s nímž se střetl při tom setkání s vozem.

Isabella se usmívala na barona, který s ní potichu hovořil, usmívala se tím zasněným a neurčitým úsměvem, který je pohlažením duše a spíš projevem sympatie než výrazem veselí, úsměvem, v němž se nemohou klamat ani ti, kdo nemají se ženami moc zkušeností, a markýzi těch zkušeností nechybělo. A tak už ho baronova přítomnost v té tlupě bohémů nepřekvapovala a také pohrdání, jež v něm vyvolávalo chatrné ustrojení chudáka barona, hodně ustoupilo. Vydat se k vůli své krásce na Thespidově voze vstříc komickým a tragickým dobrodružstvím a náhodám, takový skutek se mu jevil jako čin galantní odvahy a duchaplné rozhodnutí. Pokývl Sigognacovi na znamení, že ho poznal a že chápe jeho záměr; ale jako pravý dvořan respektoval jeho inkognito a tvářil se, jako by se už věnoval jen subretě, kterou častoval svrchovanými

galatnostmi, napůl doopravdy, napůl posměšně, což ona přijímala také tak s výbuchy smíchu, při nichž jí bylo vidět nejen nádherné zuby, ale až do hrdla.

Markýzi se zachtělo, aby dobrodružství, jež tolik slibovalo, mělo pokračování, a tak uznal za vhodné náhle o sobě prohlásit, že má velké zálibení v divadle a že zejména dovede ocenit dobrou komedii. Vyslovil politování, že na venkově je nedostatek této zábavy, která bystrí ducha, zjemňuje řeč, učí zdvořilosti a také zdokonaluje mravy; obrátil se na Tyrana, který se mu zdál hlavou tlupy, a ptal se ho, zda nemá závazky, které by mu bránily zahrát některý výborný kus z jeho repertoáru na zámku Bruyères, kde by se snadno dalo zřídit jeviště ve velkém sále nebo v oranžerii.

Tyran se dobrácky usmál do žíněných vousů a prohlásil, že nic není snazší a že jeho tlupa, jedna z nejlepších na venkově, je k službám Jeho Milosti, král a všichni až po subretu, dodal s lišáckou dobromyslností.

„To se mi velice hodí,“ odpověděl markýz, „a pokud jde o podmínky, tady nebude nesnázi; stanovíte si sami obnos; s Thalíí se nesmlouvá, je to Múza, které si velmi váží Apollo a kterou rádi vidíme u dvora, v městě i na venkově, a my tady nejsme takoví Křováci, jak se o nás povídá v Paříži.“

Markýz domluvil, dotknuv se přitom kolenem subrety, jež se nad tím nijak nepohoršila, vstal od stolu, narazil si klobouk až po obočí, pozdravil rukou společnost a odešel za štěkotu celé své smečky; vyjel napřed, aby přichystal v zámku, co bylo třeba k příchodu herců.

Už se připozdívalo a ráno bylo třeba vyrazit velmi časně, protože zámek Bruyères byl dost daleko, a dokáže-li berberský kuň po různých zkratkách snadno urazit tu vzdálenost tří nebo čtyř mil, těžce naložený povoz, tažený necestou v písčité půdě voly už unavenými, potřebuje na to mnohem více času.

Ženy se uchýlily do podstřeší, kam jim hodili otýpky slámy; muži zůstali v místnosti a uložili se, jak se dalo, na lavicích a stoličkách.

STRAŠÁCI MÍSTO LOUPEŽNÍKŮ

Vraťme se nyní k té dívce, kterou jsme předtím viděli spát na lavici a jež spala příliš tvrdě, aby to nebylo předstíráno. Plným právem se nám zdá, že její chování je podezřelé, a ta nezkrotná žádostivost, s níž se její divoké oči upíraly na Isabellin perlový náhrdelník, nás má k tomu, abychom dávali pozor, co bude dělat dál.

Skutečně také, jakmile se dveře za herci zavřely, zvedla pomalu hnědá víčka, rozhlédla se obezřele po místnosti, a když zjistila, že už tu nikdo není, sklouzla s lavice, postavila se, odhodila navyklým pohybem vlasy nazad a šla ke dveřím a otevřela je tak tiše jako stín. Opatrně je zase za sebou zavřela, aby závora neklapla, potom pomalými krůčky došla k živému plotu a zahrnula za roh.

Teď si byla jista, že z obydlí nemůže být viděna, a dala se do běhu, přeskakujíc příkopy se zahnívajícím vodou, letíc přes poražené jedle a po vřesovišti jako laň, která má v patách smečku. Dlouhé kadeře jí vlály do tváří jako černí hadi a chvílemi jí přes čelo spadaly na oči; tu, aniž zvolnila rychlost běhu, shrnula je dlaní za uši němým, netrpělivým pohybem; ale hbité nohy se jí jen kmítaly zřejmě známou cestou, jako by ani nepotřebovaly být vedeny zrakem.

Pokud to bylo možno rozeznat v sinavém přísvitu lunny, zpola zakryté černým sametem oblaku, bylo to místo zvláště opuštěné a ponuré. Několik smrků, naseknutých, aby z nich vytékala pryskyřice, stálo s těmi zarudlými ranami jako zavražděné stromy na okraji písčité cesty, jejíž bělost neztlumila ani noc. Po obou

stranách dál se táhlo temně fialové vřesoviště a nad ním stály pruhy šedavých par, jež v paprscích hvězdy noční vypadaly jako procesí přízraků a věru mohly vyděsit duše pověřivé nebo nepřivklé vidět přírodní jevy v takových samotách.

Dívka však zřejmě byla zvyklá takovému šálení opuštěných míst, nijak si toho nevšimla a běžela dál. Konečně se dostala na jakousi vyvýšeninu s dvaceti nebo třiceti jedlemi, jež tam stály jako lesík. Se zvláštní mrštností, na níž nebylo poznat žádnou únavu, se vyšplhala na dost ostrý sráz a dostala se na návrší. Nahoře se zastavila, rozhlédla se kolem očima, pro něž jako by tma neměla závojů, a nemohouc rozeznat víc než nesmírnou opuštěnost, dala dva prsty do úst a vyrazila trojí zapísknutí, jaké pocestný, který jde v noci lesem, nikdy nedokáže slyšet bez skryté úzkosti, třebaže má za to, že je to křik bázlivého kulicha nebo jiného neškodného ptáka.

Jenom přestávkami se to volání lišilo od křiku mořských orlů, kání a sov, tak dokonale bylo napodobeno.

Hned nato se vedle pohnula hromada listů, nahrbila se, otřásla se jako ze spánku probuzené zvíře a před malou se pomalu vztyčila lidská postava.

„Tos ty, Chiquito,“ řekl muž. „Co je nového? Už jsem tě nečekal a zdriml jsem si.“

Muž, kterého Chiquitino hvízdnutí probudilo, byl chlapík mezi pětadvaceti až třiceti léty, středně rostlý, hubený, šlachovitý a jako dělaný pro každou špatnou práci: mohl být pytlákem, podloudníkem, pašerákem soli, zlodějem i hrdlořezem, kterážto počestná zaměstnání opravdu také vykonával jedno po druhém nebo všechna najednou, jak se právě hodilo.

Padl na něho měsíční paprsek, který se prodral mezi oblaky jako výtrysk světla z lucerny zlodějky a osvětlil ho na temném pozadí jedlí, takže kdyby tu byl svědek, byl by si mohl prohlédnout jeho oblečení i jeho surově vzdornou podobu. V jeho tváři, osmahlé do měděna jako u karibského divocha, svítily oči dravého ptáka a velice bílý chrup se špičáky jako u mladého vlka. Kapesník, ovázaný na čele jako obvaz, přidržoval chomáče hustých vlasů, kudrnatých a vzpurných, jež na vrcholku hlavy byly zježeny v chocholku; hrudník měl stažený v modré vestě, dlou-

hým nošením vyrudlé a ozdobené sekanými kovovými knoflíky; na stehnech se mu plandaly plátěné kalhoty a šňůrky alpargatas měl ovinuty kolem lýtek, pevných a suchých jako běhy jelena. Ten oblek doplňoval široký, červený vlněný pás, otočený vícekrát kolem těla až skoro do podpaží. Vyboulina na břicho ukazovala, kde je špižírna a pokladna toho darebáka; a kdyby se byl otočil, bylo by vidět na jeho zádech oběma konci vyčnívat z pásu obrovskou valencijskou navaju, toho druhu, jež má břicho jako ryba a jejíž čepel, upevněná v jílci kroužkem, mívá tolik rudých čar, kolik majitel má na svědomí vražd. Nevíme, kolik Agostinova navaja měla červených vrubů, ale podle jeho vzhledu bylo možno soudit, aniž jsme se provinili proti lásce k bližnímu, že jich bylo dost.

To byla osoba, s níž Chiquita měla tajné styky.

„Tak tedy, Chiquito,“ řekl Agostin a přátelsky přejel drsnou rukou hlavu děvčete, „co zvláštního jsi viděla v hospodě mistra Chirriguirriho?“

„Přijel tam vůz plný cestujících,“ odpověděla malá, „přivezli do kůlny pět velkých kufrů, asi dost těžkých, protože každý musili nést dva muži.“

„Hm,“ zabručel Agostin, „cestující někdy nacpou do zavazadel kamení, aby vypadali důležitě před hostinskými, to už jsme viděli.“

„Ale,“ odpověděla Chiquita, „jsou s nimi tři dámy a ty mají na šatech zlaté vyšívaní. A jedna, ta nejhezčí, má na krku šňůru velkých bílých hráchů, které se na světle blýskají jako stříbrné; oh! to je moc krásné! moc krásné!“

„Perly! to je dobré,“ řekl bandita mezi zuby, „jen aby nebyly falešné. V Muranu dělají moc pěkné a dnešní galáni si na morálku moc nepotrpí!“

„Můj hodný Agostine,“ lichotila se k němu Chiquita, „uřízneš-li krk té krásné dámě, dáš mi ten náhrdelník.“

„To by ti tak slušelo a moc dobře by to sedělo k tvým rozcuhaným pačesům, k tomu hadru, co máš za košili, a k té tvé kanárkové sukni.“

„Tak často jsem byla na číhané kvůli tobě, tolik jsem se za tebou naběhala, abych ti dala zprávu, a mlha lezla ze země a běžela jsem

rosou bosa. A nechala jsem tě někdy čekat na jídlo v tvých skrýších, i když jsem v horečce klepala zobákem jako čáp nad močálem a sotva jsem se vlekla křovím a mlázím?“

„Ano,“ odpověděl lupič, „jsi hodná a věrná, ale ten náhrdelník ještě nemáme. Kolik jsi viděla mužů?“

„Oh! moc. Jeden je tlustý a silný s vousy až do tváří, jeden starý, dva hubení, jeden vypadá jako liška a druhý jako šlechtic, ale šaty má špatné.“

„Šest mužů,“ řekl Agostin, zasmušile počítaje na prstech. „K sakru! Kdysi bych se jich byl nelekl, ale jsem už jen sám z naší tlupy. Mají zbraně, Chiquito?“

„Ten šlechtic má meč a ten hubeňour má rapír.“

„Pistole a arkebuzy nemají?“

„Ty jsem neviděla,“ řekla Chiquita, „leda by je nechali ve voze. Ale Chirriguirri nebo Mionetta by mi byli dali znamení.“

„Dobrá, riskujeme to a připravíme past. Pět kufrů, zlaté vyšívání a perlový náhrdelník. Už jsem pracoval i za méně.“

Loupežník a dívenka šli do jedlového lesíku; na nejskrýtějším místě se dali do odhrnování kamenů a chrastí, až se objevilo pět nebo šest prken, lehce posypaných zemí. Agostin prkna zvedl, odhodil je stranou a vlezl do půl těla do černé zející díry, která po nich zůstala. Byl to vchod do podzemí nebo jeskyně, jež byla lupičovou skrýší? nebo skrýše ukradených věcí? nebo hrobka jeho obětí?

Tento předpoklad by se zdál každému pravděpodobný – ale svědky výjevu byly jen kavky, hřadující na jedlích.

Agostin se sehnul, jako by něco hledal na dně jámy, a když se zvedl, měl v náručí mrtvolně strnulou lidskou postavu a bez okolků ji hodil na pokraj jámy. Chiquita nevypadala nijak poděšena tou zvláštní exhumací a odtáhla tělo dál od jámy s větší silou, než se dalo při jejím křehkém vzezření předpokládat. Agostin pokračoval ve své ponuré práci a vytáhl z této Haceldamy ještě pět mrtvol, jež dívenka narovнала vedle té první, usmívajíc se jako mladé strašidlo na hřbitově. Otevřený hrob, lupič, jenž hrubě porušil věčný spánek svých obětí, dívenka, pomáhající mu v té děsivé hrobařině, to všechno v černém stínu jedlí byl obraz, který by vystrašil i ty nejsrdnatější.

Loupežník se chopil jedné mrtvoly, dotáhl ji na pokraj srázu, tam ji postavil na nohy a kůl, na němž postava byla přivázána, zarazil do země. V té úpravě a v temném šeru ta mrtvola měla sdostatek podobu živého člověka.

„K řasu! K tomuhle mě odsoudila nepřízeň osudu,“ povzdechl si Agostin udřeně, „místo tlupy statných chlapů, kteří umějí zacházet s nožem a s arkebuzou jako elitní vojáci, mám už jen panáky v hadrech, strašáky na pocestné. To jsou pomocníci při mém samotářském podnikání! Tohle byl Matasierpes, statečný Španěl, můj nejmilejší přítel, milý hoch, který dělával ničemům nožem kříž přes obličej jako štětcem, který namočí do červené barvy; a také jako správný kavalír, jako by vzešel z Jupiterova stehna, uměl pomáhat dámám z kočáru a obírat měšťáky věru velkolepě a královsky! To je jeho plášť, jeho pás a sombrero s červeným brkem, ty jsem já zbožně ukradl katovi jako na památku a navlékl jsem je na slaměného panáka, a ten teď zastupuje toho mladého hrdinu, který si zasloužil lepší osud. Chudák Matasierpes, dost ho to mrzelo, že ho věší, ne proto, že by si dělal starosti se smrtí, ale jako šlechtic měl nárok, aby byl sťat: bohužel nenosil rodokmen v kapse a musil skonat ve svislé poloze.“

Agostin se vrátil k jámě a chopil se panáka v modrém baretu.

„Tohle je Isquibaival, kruťas, chlapík, který se uměl postavit k práci, ale byl v tom někdy příliš zbrklý a sekal hlava nehlava: řemeslo se nesmí kazit, hrome! Jinak o kořist mu ani tolik nešlo, vždycky byl spokojen s tím, co dostal! Na peníze kašlal, jen když tekla krev! To byla povaha! A jak krásně se choval na popravišti, když ho lámali kolem na náměstí Orthezově. Ani Regulus a svatý Bartoloměj se nedrželi na mukách líp. To byl tvůj otec, Chiquito, cti jeho památku a pomodli se za klid jeho duše.“

Malá udělala křížek a rty se jí pohybovaly, zřejmě šeptala svatá slova.

Třetí strašák měl na hlavě hrnec a v náručí Agostinově chrastil železem. Na kožených cárech na prsou měl železný krunýř a vpředu na holeních mu rachotily pláty. Lupič přetřel to brnění rukávem, aby mu dodal lesku.

„Kov, který se zaleskne v šeru, vyvolá někdy spásný strach. Vypadá to, jako by šlo o vojáky, kteří si udělali prázdniny. Tohle

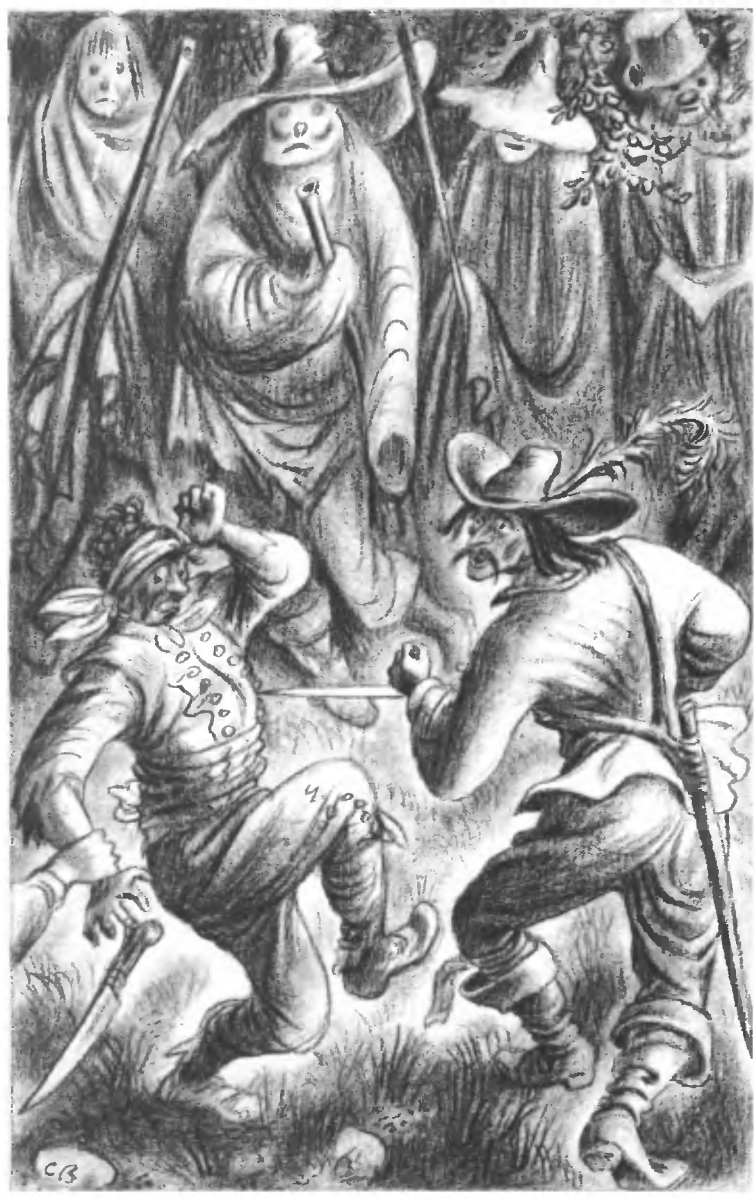
byl starý silniční lupič. Pracoval na hlavních silnicích jako na bojišti a měl chladnokrevnost, metodu a sebekázeň. Připravil mě o něj náboj z pistole, dostal to přímo do obličeje. Nenahraditelná ztráta! Ale já jeho smrt pomstím!“

Také čtvrtému přízraku, zahalenému do otřepaného pláště, se dostalo pocty pohřebního projevu. Ten vypustil duši na mučení, nechtěje, ze skromnosti, znát se ke svým velkým činům a s hrdinskou nepovolností odmítaje vydat jména kamarádů příliš zvědavé spravedlnosti.

Zato pátý, který představoval Florizela z Bordeaux, nedočkal se zádušní řeči Agostinovy, nýbrž jen prostého politování, v němž byla přimíšena naděje. Florizel měl v celém kraji nejjemnější ruku při svlékání pocestných, ale nehoupal se jako jiní, méně šťastní, na šibenici a neomývaly ho deště a neklovali havrani. Cestoval na státní útraty na královských galériách po oceánech a po Středomořím. Byl to jen rošťák mezi lupiči, liška ve smečce vlků; ale měl nadání a po vyškolení na galejích se mohl stát docela významným činitelem. Nikdo učený s nebe nespádl. Agostin čekal netrpělivě, až tato milá osobnost zahne z galejí a vrátí se k němu.

Šestý panák, tlustý a krátký, v kabátci přepásaném širokým řemenem, s kloboukem se širokou střešou, byl postaven před ostatní jako hlava té družiny.

„Ty si zasloužíš čestné místo,“ promluvil ke strašákovi Agostin, „patriarcho silnic, Nestore střelby a Ulyse krádeží a loupeží, velký Lavidalotte, můj vůdce a mistr velký, ty, který jsi mě přijal mezi rytíře Dobré Hvězdy a který jsi ze mne, mizerného žáka, udělal zasloužilého lupiče. Naučil mě hantýrce a naučil mě přestrojovat se na dvacet různých způsobů, jak to dělal nebožtík Proteus, když na něj lidé byli dotěrní; naučil mě ze třiceti kroků zabodnout nůž do suku v prkně, projít jako vzduch zamčenými dveřmi, procházet se neviditelný po příbytcích, jako bych měl zázračný prsten, vypátrat nejtajnější skrýše, a bez čarovného proutku. Co jsem od tebe pochytil dobrých naučení, velký muži, a jak výmluvně a přesvědčivě jsi mi vštípl, že práce je pro hlupáky! Proč jen ta macešská štěstěna tě nechala zajít hlady v jeskyni, když seržanti hlídali všechny východy a nikdo z nich si netroufal dovnitř! Ani ten nejsrdnatější se neodvážil za lvem do jeho dou-

CB

pěte – vždyť ten i umíraje může ještě zubem a drápem zahubit pět nebo šest takových kumpánů. Já nehodný jsem nastoupil po tobě, ale ty teď převezmi moudře velení nad touto malou tlupou, chimérickou a šalebnou, nad těmi panáky, přízraky hochů, o které jsme přišli, ale kteří i jako nebožtíci splní jako mrtvý Cid svou povinnost chrabrých bojovníků. Vy slavní bandité, vaše stíny stačí a ti chrapouni obrátí kapsy.“

Loupežník skončil práci a šel na cestu, aby odtud posoudil působivost té maškarády. Slamění lupiči vypadali dost divoce a strašlivě a oko strachu mohlo být oklamáno v noční tmě nebo v ranním šeru, v té divné hodině, kdy staré vrby s pahýly větví vypadají u příkopů jako chlapi, kteří vám hrozí pěstí nebo napřahují nůž.

„Agostine,“ řekla Chiquita, „vždyť tys zapomněl dát panákům zbraně.“

„To je pravda,“ odpověděl loupežník, „nač jsem to myslel? I největší géniové mají roztržitou chvíli: ale to se dá napravit.“

A dal do těch nehybných rukou staré arkebuzy, rezavé meče nebo jim přiložil k líci jen hole; s tím arzenálem vypadala tlupa nad příkopem dost hroživě.

„Mají to ze vsi dost daleko, vyjedou jistě už ve tři hodiny ráno a pojedou kolem, až právě začne svítat, v nejvhodnější chvíli, protože pro naše mužstvo se nehodí ani moc světla, ani moc tmy. Denní světlo by je prozradilo a noc by je skryla. Musíme čekat a tak si zdímneme. Vůz jistě kola namazaná nemá a takové vrzání by zahnal i vlky, to je slyšet zdaleka a probudí nás. Však my jsme zvyklí spát jen jako zajíci a budeme hned na nohou.“

A po těch slovech Agostin shrábl dohromady pár náručí vřesu a natáhl se na ně. Chiquita se položila vedle něho, aby využila široké valencijské *capa de muestra*, kterou přes sebe přehodil, a trochu zahřála své drobné údy, roztráslé horečkou. Brzy ji utišilo teplo a ona odlétla do země snů. Musíme přiznat, že v jejích dětských snech nepoletovali krásní růžoví cherubíni s mašlemi bílých křídel, ani tam nebečeli vymydlení a opentlení beránci, ani tam nestály hrady z karamelu a s cukrovými sloupky. Ne, Chiquita viděla uříznutou hlavu Isabellinu, jež držela v zubech perlový náhrdelník a nepravidelnými a prudkými skoky se snažila uniknout napřa-

ženým rukám děvčátka. Chiquita se v tom snu zmítala a Agostin, kterého napůl probudila, zabručel mezi chrápáním:

„Nedáš-li pokoj, skopnu tě do příkopu a tam můžeš třepat nohama s žabami.“

Chiquita věděla, že Agostin je muž slova, stačilo jí to a už se nepohnula. Brzy už jen jejich rovnoměrné oddechování prozrazovalo, že v tom ponurém, odlehlém místě jsou lidské bytosti.

Loupežník a jeho malá pomahačka pili plnými doušky z černého poháru spánku, když v hospodě *U modrého slunce* volský honák zatloukl násadou svého bodce o zem a dal tak hercům vědět, že je čas, aby se vydali na cestu.

Usadili se na voze, jak to šlo, na nepořádně narovnaných zavazadlech a Tyran o sobě řekl, že si připadá jako pan Polyfém na hřebeni hory, ale nikterak mu to nevadilo a brzy chrápal jako kanovník; ženy se natlačily dál pod plachtu, kde plátěné dekorace byly přece jen poměrně měkkými matracemi. Třebaže kola strašlivě vrzala a vzlykala, mňoukala, chroptěla a chrchlala, usnuli všichni těžkým spánkem, plným nesouvislých a podivných snů, v nichž hlomození povozu se proměňovalo v řev divoké zvěře nebo v křik podřezávaných dětí.

Sigognac kráčet vedle vozu vzrušen nezvyklostí příhod a hluchostí toho bohémského života, zcela odlišného od klášterního ticha jeho zámku. Mysl měl zastřenou sněním o rozkošných půvabech Isabelly; krásou a zdrženlivostí mu připomínala víc urozenou slečnu než potulnou komediantku. Trápil se nejistotou, jak to udělat, aby si získal její lásku, netušil, že to už se stalo a že ta sladká bytost, jata až do hloubi duše, čeká už jen na to, kdy ji požádá, aby mu dala své srdce. Plachý baron spřádal ve své hlavě hromadu hrozných a romantických příhod a důkazů oddanosti, jak o nich čítáme v rytířských románech, aby si mohl dovolit to strašlivé vyznání, a hrdlo se mu svíralo, když jen na to pomyslí. A přitom to vyznání, které mu přicházelo tak zatěžko, dávno už nanejvýš zřetelně vyslovil žár jeho očí, chvění hlasu, špatně potlačený vzdech i ta poněkud neobratná péče, jíž Isabellu zahrnoval, i konečně ta roztržitost, s jakou hovořil s ostatními herci. Třebaže neřekl ani slova o lásce, mladá žena nebyla na pochybách.

Obloha začala šedivět. V úzkém pruhu bledého úsvitu se na obzoru i v té vzdálenosti zřetelně rýsovala černá silueta vřeso-
viště i s vrcholky trav a keříků. Tu a tam se dotknutím paprsku
zaleskly kaluže jako střepy rozbitého zrcadla. Probouzely se lehké
zvuky a v klidném ovzduší někde vystupoval kouř, ukazuje i na
velkou vzdálenost, že tam v té pustině se opět pohnula lidská
činnost. Na světelném pruhu, jenž pomalu dostával zarůžovělý
nádech, rýsovala se podivná věc, jež zdálky vypadala jako kompas
v ruce neviditelného geometra, kteří měří landy. To ovčák na
chůdách krácel jako pavouk sekáč po bažinách a písčínách.

To divadlo nebylo Sigognacovi nové a nevšímal si jej; ale jak-
koli byl zabrán ve snění, přece jen mu to nedalo a znepokojil
ho malý lesklý bod, který se zatřpytil v černavém temnu jedlového
lesíku, kde jsme zanechali Agostina a Chiquitu. Nemohla to být
světluška; bylo už kolik měsíců po období, kdy láska zažihá fosfor
těch svítících broučků. Sedí tam snad jednooký noční pták? Ne-
boť bylo vidět jen jediný světlý bod. Ten předpoklad Sigognaca
neuspokojoval; vypadalo to spíše jako mžikání zapáleného dout-
náku arkebuzy.

A povoz jel dále, a když se přiblížili k tomu jedloví, připadalo
Sigognacovi, jako by rozeznával na příkopu jako na číhané sku-
pinu podivných postav, jejichž tvary se nezřetelně černaly v prv-
ním přísvitu vycházejícího slunce; protože však byly naprosto
nehybné, pomyslně si, že jsou to uschlé kmeny, a sám se usmál své-
mu zneklidnění a nevzburcoval tedy herce, jak v první chvíli chtěl.

Vůz popojel ještě o několik otáček kol. Třpytný bod, na němž
Sigognac měl stále oči, se pohnul. Dlouhý ohnivý jazyk prošlehl
chumáčem bělavého dýmu: ozvala se silná rána a kulka třepla
o jeho volů, ti prudce zahnuli, ale vůz naštěstí zadržela na srázu
hromada písku.

Výstřel a ten otřes naráz probudily celou tlupu; mladé ženy
začaly ječet. Jen ta stará, světem zkušená, zůstala zticha, opatrně
vytáhla za pasem několik zlaťáků a šoupla je pod chodidlo do
střevíce.

Herci chtěli vyskočit z vozu, ale před ním už stál Agostin,
valentský plášť kolem levého předloktí, v pravé ruce navaju,
a zakřičel hromovým hlasem:

„Peníze nebo život; každý odpor je marný; při nejmenší známce odporu vás moje tlupa postřílí.“

Při tomto ultimátu silničního lupiče baron, jehož ušlechtilé srdce nemohlo strpět nestydatou opovážlivost takového darebáka, klidně tasil a šel na něho mečem. Agostin odrážel výpady baronovy svinutým pláštěm a číhal na příležitost, aby po něm mohl hodit nožem. Opřel rukojeť nože o předloktí a mávnul rukou suchým pohybem, švihl ostřím po Sigognacově břichu. Ukázalo se, jakou má Sigognac výhodu, že není tlustý; lehkým prohnutím unikl vražednému seknutí; nůž dopadl o několik kroků dále. Agostin zbledl, protože teď byl odzbrojen a věděl, že jeho banda strašáků mu nepomůže. Ale spoléhaje na zastrašení křičel: „Palte! všichni!“ Herci ve strachu ze střelení sebou škubli a utekli za vůz a ženy pištěly na voze jako sojky, které škubají za živa. Dokonce i Sigognac při vši své odvaze se neubráníl, aby nesehnul hlavu.

Chiquita se na ten výjev dívala porozhrnutými větvemi křoví, za nímž byla ukryta; viděla nebezpečné postavení svého přítele, vyplazila se jako ještěrka do prachu cesty a nepostřehnuta skokem se vztyčila a vrátila navaju banditovi. Na bledé tváři dívky zazářil divoký a pyšný úsměv; temné oči se blýskaly, chřípí se jí pohybovalo jako krahujčí křídla, v pootevřených rtech bylo vidět dvě řady dravčích zubů jako u zvířete, které je zahnáno do úzkých. Z celé její osůbky vydychovala nezkrtná nenávist a vzdor.

Agostin se podruhé rozmáchl nožem a baron Sigognac snad by byl skončil hned na začátku svých dobrodružství, kdyby železná ruka v poslední chvíli nesevěla banditovo zápěstí. Tato ruka, pevná jako svěrák při otáčení šroubu, drtila svaly a kosti, takže Agostinovi naběhly žíly a krev mu vběhla pod nehty. Pokusil se zbavit té ruky zoufalým škubáním, ale neodvážil se obrátit, aby jej baron neprobodl zezadu; odrážel ještě levou rukou výpady, ale cítil již, že mu ruka bude vyrvána z kloubů, když nepovolí. Bolest nakonec byla tak prudká, že otevřel strnulé prsty a pustil zbraň.

Tuto dobrou službu Sigognacovi prokázal Tyran, který přiskočil zezadu k Agostinovi. Pojednou vykřikl:

„K sakru! Kousla mě žmije. Dvěma zuby mi prokousla nohu.“

A opravdu, Chiquita ho kousala do lýtka jako pes, aby se obrá-

til. Tyran však nepovolil, zatřásl nohou a odhodil děvče na deset kroků daleko na cestu, Matamore pomalu rozvinul své dlouhé údy jako žába, zvedl nůž, zavřel jej a dal do kapsy.

Za tohoto výjevu slunce se ponenáhlu vynořilo nad obzor; část jeho zlatého kotouče se růžově ukázala nad čarou land a v tom světle skutečnosti panáci čím dál tím více ztráceli lidskou podobu.

„No tohle! zdá se,“ řekl Pedant, „že arkebuzy těch pánů v noci zvlhly. Rozhodně ti chlapíci za moc nestojí, když nechávají svého šéfa v nesnázích a stojí tam jako Termes na mezníku.“

„Ti mají k tomu dobré důvody,“ odpověděl Matamore a vyšplhal se na příkop. „Jsou to slamění strašáci, navlečení do hadrů a s kusy železa místo zbraní, ti se hodí tak na odhánění ptáků s třešní nebo z vinice.“

Šesterým kopnutím shodil na cestu šest groteskních panáků, kteří se rozpleskli v prachu s neodolatelně komickými gesty loutek, jež nikdo už nedrží na drátech. Leželi sem tam připláclí na zem a parodovali směšným i pochmurným způsobem mrtvolu rozhozené na bojišti.

„Můžete vystoupit, dámy,“ řekl baron herečkám, „není už čeho se bát; byl to stejně jen strašák, nikoli nebezpečí.“

Agostin byl zdrcen neúspěchem lsti, která obvykle se mu dařila, jelikož zbabělost lidí je velká a strach má velké oči, a tak teď tu stál se svěšenou hlavou a vypadal žalostně. Vedle něho stála Chiquita, poděšená, bledá a zuřivá jako noční pták, vyplašený denním světlem. Bandita měl strach, aby mu herci, kterých bylo dost, nezahráli špatný kousek nebo ho nevydali spravedlnosti. Ale ta fraška s panáky přivedla komedianty do dobré nálady, smáli se k neutišení. Smích svou přirozeností nebývá krutý; jím se liší člověk od zvířete; smích podle Homéra je svrchovanou výsadou nesmrtelných a šťastných bohů, kteří se olympsky smějí na plnou hubu v bohatství svého volného času nádherné věčnosti.

Také Tyran, který od přirozenosti byl dobromyslný, uvolnil sevření, nepustil ovšem lupiče a řekl mu svým hlubokým, tragickým hlasem, jehož někdy používal i v běžné řeči:

„Darebáku, postrašil jsi dámy a zasloužil bys proto, abych tě tady rovnou pověsil; ale myslím si, že dámy ti dají milost, protože jsou to dobré duše, a tak tě ani nepovedu k četníkům. Úloha

drába se mi nelíbí. Není pro to mne, dělat zásobovatele šibenice. Ostatně tvůj nápad je dost komický a roztodivný. Není to tak špatné, obracet kapsy zbabělým měšťákům. Jakožto herec – odborník na lsti a pomocná kouzla – dovedu ocenit tvůj vynález. Tvoje důmyslnost mě naklonila ke shovívavosti. Ty nejsi hloupý a pitomý zloděj a bylo by škoda překazit ti tak pěknou kariéru.“

„Běda!“ odpověděl Agostin, „jinou na vybranou nemám, jsem víc k politování, než si myslíte. Z naší bandy zbývá už jen sám, a bylo nás dříve tolik jako vás; všechny už mi sebral kat. A já teď musím hrát sám svou hru na silničním jevišti, musím strojit panáky, aby hloupí ještě věřili, že mám početnou bandu. Ale je to smutný osud. A k tomu ke všemu, kdopak tudy po té cestě chodí, má špatnou pověst a ostatně také je mizerná, samá jáma, samý výmol, je špatná pro pěší, koně i vozy. Vede odnikud a nevede nikam. A já nemám možnost, abych si zakoupil lepší. Každá trochu frekventovaná cesta je obsazena určitou družinou. Každý ničema, který na tom světě něco dělá a nějak se živí, myslí si, že život zloděje je samá růže. A ono je to samé bodláčí. Docela s chutí bych byl pořádným člověkem. Ale jak mám přijít k bráně města s mým obličejem a v takové odrané toaletě? Psi by se za mnou hnali a seržanti by mě popadli za límec, kdybych jaký měl. A teď se mi nepodařila rána, dobře připravená rána, která mi měla dát živobytí na dva měsíce a ještě tolik, abych mohl koupit pláštík téhle ubohé Chiquitě. Nemám štěstí a narodil jsem se na mizerné planetě. Včera jsem obědval tak, že jsem si utáhl opasek o jednu díрку. Vaše nevhodná odvaha mi vzala chléb od úst, a když jsem vás tedy nemohl okrást, dejte mi aspoň almužnu.“

„To je správné,“ odpověděl Tyrán, „zabránili jsme ti ve výkonu tvého povolání a patří se tedy, abychom tě odškodnili – tu máš, vezmi si ty dvě pistole a propij je na naše zdraví.“

Isabella vytáhla z vozu kus látky a dala ji Chiquitě. „Oh, já bych chtěla ten perlový náhrdelník,“ řekla dívenka se žhavě žádostivým pohledem. Herečka jej rozepjala a dala jej malé zlodějce na krk. Chiquita unešena a okouzlena ohmatávala mlčky osmahlými prsty bělostná zrnka a sklánějíc hlavu snažila se podívat na náhrdelník na své hubené hrudi. Potom náhle zvedla hlavu, odhodila

vlasý nazad, upřela jiskřící oči na Isabellu a řekla s hlubokým a zvláštním přízvukem:

„Vy jste hodná; vás nikdy nezabiju!“ Jedním skokem přelétla příkop a běžela až k malé vyvýšenině, kde si sedla a obdivovala svůj klenot.

Agostin pozdravil, sebral své porouchané panáky, odnesl je do jedliny a opět je pohřbil, než se naskytne lepší příležitost. Vrátil se také honák volů, který při výstřelu z arkebuzy statečně utekl a nechal své cestující, aby si poradili sami; houkl na voly a vůz se těžce rozjel.

Dueña vytáhla dublony ze střevice a potichoučku je zase strčila do kapsáře.

„Zachoval jste se jako hrdina z románu,“ řekla Isabella Sigognacovi, „a pod vaší ochranou se cestuje bezpečně; jak statečně jste se dal do toho bandity, a musil jste přece myslit, že je za ním celá ozbrojená tlupa!“

„To bylo věru malé nebezpečí, tak sotva pračka,“ odpověděl skromně baron; „abych vás ochránil, rozřal bych obry od hlavy až k pasu, rozehnal bych celý tábor Saracénů, bojoval bych ve víru plamenů a v soptění harpyjí, saní a draků, prošel bych začarovanými lesy, sestoupil bych do pekla jako Aeneas, a bez zlaté raptolesti. Ve světle vašich očí by pro mne všechno bylo snadné, vždyť vaše přítomnost a už jen myšlenka na vás do mne vlévá něco nadlidského.“

Tento projev byl snad poněkud přehnaný, a jak by řekl Longinus, aziatsky nadsazený, ale byl upřímný. Isabella nepochybovala ani na okamžik, že Sigognac by na její počest vykonal všechny ty pohádkové skutky, hodné Amadise Galského, Esplandiona a Florimarta Hyrkánského. A měla pravdu: baronovi, čím dál tím zamilovanějšímu, diktoval ty vzrušené nadsázky opravdový cit. Lásce nejsou žádná slova dost silná. Serafina, jež zaslechla Sigognaca, nemohla se ubránit úsměvu. Vždyž každá mladá žena ráda považuje ze směšné to milostné horování, jež je obráceno k jiné, ale kdyby změnilo směr, zdálo by se jí nejpřirozenější věcí na světě. Na okamžik do ní vstoupila myšlenka zkusit moc svých půvabů a Sigognaca přítelkyni odloudit, avšak to pokušení mělo krátké trvání. Serafina sice nebyla docela ziskuchtivá, ale přece

jen si říkala, že krása je diamant, který potřebuje být zasazen ve zlatě. Diamant měla, ale zlato chybělo, a baron byl tak zoufale ošuntělý, že by neměl ani na pouzdro, natož na zasazení. Velká koketa zasunula opět do pochvy svou zbraň, zakryla řasami už připravené blýsknutí okem, říkajíc si, že takové milování se hodí tak pro naivky a nikoli pro primadony, a klidná a neúčastná tvář se jí opět vrátila.

Ve voze nastalo ticho a ospalost už sypala písek pod víčka cestujících, když honák volů řekl:

„Tak, to je zámek Bruyères!“

U PANA MARKÝZE

V paprscích krásného rána se zámek Bruyères jevil nadmíru přívětivě. Markýzovy pozemky ležící na pokraji land měly úrodnou půdu a poslední vlny neplodného písku se zarážely o zdi parku. Dojem blahobytu, v naprostém kontrastu s okolní nuzotou, byl potěšením pro oči, jakmile se tam vstoupilo; bylo to jako Makarejský ostrov uprostřed pouště bezútěšnosti.

Kamenem pěkně obložený násep doplňoval hrazení zámku, aniž jej zakrýval. V příkopu se na zelených dlaždičkách čerila třpytná a tekoucí voda, jejíž čistotu nekalila žádná vodní rostlina a jež svědčila o pečlivém udržování. Přes ni vedl most z cihel a z kamene, dost široký, aby po něm mohly proti sobě projet dva vozy, a opatřený sloupkovým zábradlím. Tento most končil před nádherou mříží z tepaného železa, skutečným skvostem kovářské práce, jako by ji vlastním kladivem vykoval Vulkán. Vrata byla zavěšena na dvou čtyřhranných kovových pilířích, krásné práce a rovněž tepaných v přízpusobení k architektuře; ty nesly architráv, nad níž se vinulo celé křoví propletených větví, jejichž listy a květy se vinuly sem tam na všechny strany. Uprostřed té ornamentální motanice zářil markýzův erb, na červeném poli zlatem šachované břevno, které nesou dva divoši, Po obou stranách mříže se na závitech ježily jako složité klikyháky, jež kaligrafové rýsují na velínu, železné artičoky se špičatými listy, které měly zabránit hbitým marodérům, aby po stranách mříže se nedostali s mostu do vnitřních prostor. Některé květy a ozdoby v tom byly zlacené a jemně se tak mísíce ke kovové přísnosti zastíraly obranný účel té

kovářské práce, jako by to byl jen elegantní a skvělý přepych. Byl to vjezd skoro královský, a když livrejovaný sluha otevřel bránu, volí zapřažení do vozu zaváhali jako oslnění tou nádherou a zahanbení svou sprostotou. Teprve pobídnutí bodcem je rozkývalo. Ta dobrá zvířata ovšem nevěděla, že také šlechtu živí polní práce.

Ale vskutku, takovou mříží by měly projíždět pouze kočáry se zlacenými koly, uvnitř polštářované sametem, ve dvířcích okénka z benátského skla nebo záclonky z kordovánu. Ale komedie má svá privilegia a vůz Thespidův se dostane všude.

Pískem vysypaná alej v šířce mostu vedla k zámku ozdobnou zahradou nebo parkem podle poslední módy. Přísně přistřižené zimostřázové ovruby rýsovaly čtverce, v nichž se jako na damašku rozvíjely zelené ornamenty v dokonalé souměrnosti. Zahradníkovy nůžky nedovolily ani jednomu lístku, aby přerostl, a příroda při vši své vzpurnosti byla donucena dělat pokornou služku umění. Uprostřed každého toho oddělení se tyčila v mytologickém a galantním postoji socha bohyně nebo nymfy v poitalštěném flámském slohu. Půda kolem těchto rostlinných kreseb, jež ani na papíře by nemohly být narýsovány pravidelněji, byla vysypána různobarevným pískem.

V polovině cesty zahradou křižovala se s první alejí jiná alej stejné šířky na malém kruhovém prostranství, v jehož středu byla kašna se skaliskem, podnožím malého Tritónka, který vyfukoval z lastury kuželík tekutého křišťálu.

Po obou stranách parku stály jako hradba rovněž za živa zmrzačené habry, jež začínaly zlátnout podzimem. Umělá ruka zřídila ty stromy tak, že už to sotva byly stromy, a vytvořila z nich arkádové loubí, jímž pro potěchu očí prosvítaly perspektivy a úpravné průhledy do krajiny.

Podél hlavní aleje se od okolí odrážela temná zeleň tisů, střídavě přistřižených do podoby pyramid, koulí, kotlů, jež tu stály jako uctiví služebníci na počest přijíždějících hostů.

Všechna ta nádhera vzbuzovala veliký podiv chudáků herců, kteří se věru málokdy dostali do takových míst. Serafina pošilhávala koutkem oka po těch rozkoších a pevně se zaříkala, že subretu vystrnadí a nepřipustí, aby se markýz láskou tak zahodil; podle

jejího mínění tento Alkandr měl právem připadnout velké kokeř. Kdo to kdy viděl, aby komorná měla přednost před dámou? Subreta si byla jista svými půvaby. Ženy jí je upíraly, muži však je rozhodně uznávali. Cítila se zde už tak skoro jako doma, a nikoli bezdůvodně; markýz ji přece zvláště vyznamenával a právě její žhavý pohled, který mu vražedně vbodla rovnou do srdce, vyvolal u něho tu náhlou zálibu v komedii. Isabellu netrápil žádný ctižádostivý záměr; obracela hlavu po Sigognacovi, který seděl za ní ve voze, kam ho zahnal pocit jakéhosi zahanbení, a snažila se tklivým a roztomilým úsměvem rozptýlit bezděčnou baronovu zádumčivost. Cítila, že ten kontrast bohatého zámku Bruyères a ubohého hrádku Sigognacu musí působit bolestně na duši ubohého šlechtice, kterého nevlídný osud přivedl až k tomu, že se spojil s dobrodružnou čeládkou potulných komediantů, a svým jemným ženským instinktem něžně chlácholila to dobré, zraněné srdce, jež si rozhodně zasloužilo lepší vyhlídky.

Tyran přemítal v hlavě čísla jako kuličky v pytlíku, cifry obnosu, který bude požadovat za vystoupení tlupy, a při každém otočení kola přidal jednu nulu. Pedant Blazius přejížděl jazykem po rtech okoralých neuhasitelnou žízni a myslil žádostivě na vědra, bečky a sudy znamenitých zdejších vín, jež jistě chovají zámecké sklepy. Leandr si upravoval perleťovým hřebínkem poněkud porouchané uspořádání paruky a s tlukoucím srdcem se ptal, zda toto kouzelné sídlo má zámeckou paní. Věru důležitá otázka! Avšak pomýšlení na markýzovu tvář, bodrou, ale povýšenou a výbojnou, krotilo trochu ty smělosti, které si v představách už dovoloval.

Zámek Bruyères byl zcela přestavěn za předešlého pána; vynořoval se teď v průhledu na konci zahrady a zabíral skoro celou její šířku. Slohem připomínal paláce na pařížském Královském náměstí. Velká hlavní budova a po obou stranách dozadu v pravém úhlu křídla, uzavírající vnitřní dvůr, tvořily dobře sladěný i velkolepý celek bez jednotvárnosti. Na zdech z červených cihel s kamennou bosází na rozích vynikala okna vroubená rovněž přitesaným bílým kamenem. Římsy z téhož materiálu oddělovaly jednotlivá poschodí, celkem tři. Uprostřed nad každým oknem se dobromyslně a přívětivě usmívala hlava ženy s baculatými tváře-

mi a s koketním účesem. Břichaté sloupky nesly zábradlí na balkónech. V záři ranního slunce se za čistými, lesknoucími se skly oken matně rýsovaly široké záclony z bohatých látek.

Architekt, obratný žák Androueta du Cerceau, přerušil uprostřed linií hlavní budovy ozdobnějším výstupkem nad vchodem, k němuž se šlo po rampě. Čtyři dvojité, hrubě tesané sloupky s podstavci střídavě válcovitými a hranolovitými, jak je vidáme na malbách pana Petra Pavla Rubense a jaké často dávala stavět královna Marie Medicejská, nesly římsu, ozdobenou podobně jako mříž markýzovým erbem, jež byla základnou velkého balkónu s kamenným zábradlím. Na tento balkón se otvíralo dveřní okno z velkého salónu. Bosáž křížem šrafovaná zdobila rám a oblouk nad dveřmi s dvěma dubovými křídly zajímavé rezbářské práce a nalakovanými, jejichž kování se lesklo jako ocel anebo stříbro.

Vysoké střechy s břidlicovou krytinou se rýsovaly na jasném nebi příjemně přesnými liniemi, jež souměrně přerušovaly velké hranoly komínů, zdobené po každé straně trofejemi nebo ornamenty. Velcí olovění raci v složitých okrasách na každém rohu střechy se chvílemi radostně zaleskli ve slunci. Ačkoliv byla časná hodina a počasí nebylo takové, aby bylo nutno topit, stoupaly z komínů kotoučky lehkého dýmu jako svědectví šťastného, bohatého a činorodého života. Kuchyně v této Thelémě už se probudily. Hajní na statných koních přivázeli zvěřinu k hlavnímu jídlu; nájemci předávali zásoby správci špíže, lokajové spěchali po dvoře vykonat nebo předat rozkazy.

Byl nanejvýš veselý pohled na ten zámek, jehož zdi z cihel a z nového kamene jako by měly barvy, jimiž ve zdraví kvete blahobytný obličej. A dávaly představu stoupajícího blahobytu v plném rozkvětu, ale nikoli náhlého, který by přinesl rozmar Štěstěny v náhodné otáčce jejího kola nějakému oblíbenci na jeden den. Za tímto novým přepychem bylo znát staré bohatství.

Po obou stranách za křídly zámku bylo vidět velké staleté stromy, jejichž vrcholky se už barvily šafránovými odstíny, ale jejichž dolní větve měly ještě husté, temné listoví. To byl park, který se rozkládal do dálky, rozsáhlý, stinný, hluboký, panský, a svědčil o prozíravosti a bohatství předků. Neboť zlato může rychle posta-

vit budovy, ale nemůže uspišit růst stromů, jejichž větvi přibývá pomalu jako větvi na rodokmenu těch mocných, jejichž okna kryjí a chrání svým stínem.

Dobrý Sigognac zajisté nikdy nepocítil ve svém čestném srdci užtknutí jedovatých zubů závidi a působení toho zeleného jedu, jenž se rychle rozlévá do žil a vnikne až do nejmenších cévek a dokáže rozvrátit i ten nejlepší charakter na světě. Přece však nemohl potlačit povzdech při pomyšlení, že Sigognacové kdysi byli nad Bruyères, poněvadž patřili ke šlechtě starší a známé už za křižáckých válek. Tento čerstvě nový zámek, naporáděný, bílý a ruměnný jako líce mladičké dívky a všemožnou vybíravou nádherou vyzdobený, byl bezděčně krutou satirou na ten ubohý hrádek, sešlý a pobořený, rozpadající se v tichu a zapomenutí, na tu myší díru, na tu noclehárnu pro sovy a útočiště pro pavouky, na hrádek, jenž byl už už na spadnutí, když nešťastný pán z něho v poslední chvíli odešel, aby ho nezavalil při zřícení. Všechna ta léta hoře a bídy, jež tam Sigognac strávil, defilovala teď před jeho očima, v šedivých livrejích, s popelem ve vlasech, s rukama kymácejícíma se v hluboké bezmoci a s ústy zkřivenými křečí zívání. Sigognac nezáviděl, ale nemohl přece potlačit v sobě pocit, že markýz je velmi šťastný.

Povoz zastavil před vchodem a Sigognac se vytrhl z toho zadumání, v němž nebylo nic zvlášť potěšitelného. Jakž takž zahnal tu nevčasnou melancholii, mužně potlačil slzu, jež se mu kradla do oka, a s rozhodností seskočil na zem, aby podal ruku Isabelle a herečkám, jež měly v ranním větříku co dělat se vzdouvajícími se sukněmi.

Markýz de Bruyères, který už zdálky viděl komiky přijíždět, stál na rampě před vchodem, oblečený v kabátci a kalhotách z hnědého sametu, v šedých punčochách a bílých, vpředu hrnatých střevících, všechno vkusně zdobené vybranými stužkami. Sestoupil po několika schodech podkovovitého schodiště jako zdvořilý hostitel, který se příliš neohlíží na podřadné postavení hostí. Tuto blahosklonnost mohla ostatně jakž takž vysvětlit přítomnost barona Sigognaca v té společnosti. Ale zastavil se na třetím schodu, nepovažoval za vhodné, aby šel dále, a odtud přátelsky a protektorsky kynul hercům na uvítanou.

V té chvíli z otvoru pod plachtou vystrčila subreta svou chytrou a lstivou hlavu, jež na temném pozadí zazářila světlem, duchaplností a ohnivostí. V očích a ústech jí zableskl úsměv. Naklonila se do půli těla z vozu, takže uvolněný cíp šátku poodhalil poprsí, a jako by očekávala, že jí někdo pomůže. Sigognac byl zaměstnán Isabellou a nevšiml si předstíraných rozpaků té protřelé dareby, jež zvedla k markýzi zářivý a prosebný pohled.

Bruyèreský zámecký pán to volání vyslyšel. Rychle sestoupil s posledních schůdků a postavil se k vozu, aby splnil rytířskou povinnost, nastavuje zápěstí a s nohou předsunutou jako tanečník. Mrštným a koketním pohybem jako mladá kočka se subreta vyšvihla na okraj vozu, na okamžik zaváhala a předstírajíc, že ztratila rovnováhu, chytila se markýze kolem krku a seskočila na zem lehounce jako pírkó, sotvaže na uhrabaném písku byla znát stopa jejich ptačích nožek.

„Promiňte mi,“ řekla markýzi, předstírajíc zmatek, ježž vůbec necítla, „lekla jsem se, že spadnu a zachytila jsem se vás; když se člověk topí, chytá se, čeho může. Ostatně padnout je pro herečku špatné znamení.“

„Dovolte mi, abych tuto malou nehodu považoval za projev přízně,“ odpověděl pan de Bruyères, všecek rozrušen tím, jak se mu na hrud' přitiskla šikovně se chvějící ňadra mladé ženy.

Serafina poobrátla hlavu přes rameno a koutkem oka sledovala tu scénu, třebaže se děla skoro za jejími zády, s tím žárlivým bystrozrakem, jemuž neunikne nic a který vydá za sto Argusových očí. A musila se kousnout do rtu. Zerbina (to bylo jméno subrety) svým směle důvěrným kouskem se dostala do blízkosti markýzovy a urvala tak pro sebe, abychom tak řekli, zámecké počty na úkor velkých rolí a primadon, což je neslýchané a zavrženíhodné podvracení celé divadelní hierarchie, „Podívejte se na tu běhnu, potřebuje markýze, aby jí pomohl z vozu,“ usykla Serafina stylem, který pramálo se podobal té umělkované jemnosti, s jakou obvykle mluvila; ale ve zlosti ženy často mluví jako trhovkyně, a to i když jsou to vévodkyně nebo velké kokety.

„Jeane,“ řekl markýz lokajovi, který přiběhl na jeho pokyn, „zaveďte ten vůz na hospodářský dvůr a dejte tam složit dekorace a příslušenství do některé kůlny; zařídte, aby zavazadla těch pánů

a dam přišla do pokojů, které jim určil správce, a aby dostali všechno, co potřebují. Chci, aby se s nimi jednalo uctivě a zdvořile. Jděte.“

Když pan de Bruyères dal své příkazy, odešel vážně po schodech nahoru, ale než zmizel ve dveřích, zavadil ještě neskrývaně šibalským pohledem o Zerbinu a ta se na něho usmívala příliš přívětivě, aby to mohlo být vhod Serafině, kterou subretina nestoudnost rozhořčovala.

Povoz s volským potahem zajel na zadní dvůr a Tyran, Pedant a Scapin, kteří šli s ním, brzy z něho s pomocí lokajů vyložili rynek, palác a les v podobě tří dlouhých rolí starého plátka; vyndali také starobylé svícny pro svatby, dřevěný pozlacený pohár, dýku z bílého plechu, která se dala zasunout do rukojeti, přadeno červené bavlny, jež obvykle zastupovala krev tekoucí z ran, lahvičku na jedy, urnu na popel i ostatní příslušenství, jež jsou nezbytná pro tragická rozuzlení.

V hereckém voze je celý svět. A opravdu, což snad divadlo není život ve zkratce, skutečný mikrokosmos, jež filosofové hledají ve svém hermetickém hloubání? Což neuzavírá ve svém kruhu veškeré věci a lidské osudy, což je zcela živě nepředvádí ve svých smyšlenkách? Ty staré, utahané hadry, plné prachu, pošpiněné olejem a pokapané lojem, s vyrudlými výšivkami z falešného zlata, ty rytířské řády ze slámy a říčních oblázků, ty starobylé meče v měděné pochvě a s otupeným ostřím, ty přilby a čelenky na řecký nebo římský způsob, což to vše není jako všelidské vetešnictví, kam hrdinové dávno zašlých dob si přicházejí pro kostýmy, aby za svitu svíček na chvílku ožili? Nízký a měšťácký prozaický duch by toho pramálo našel na tomto chudičkém bohatství, na těchto ubohých pokladech, ale básníkovi to stačí, aby tím oděl svou fantazii, a je toho dost, aby v iluzi osvětlení a božským slovem okouznil i ty nejnáročnější diváky.

Sloužící z velkých domů bývají tak povýšení jako jejich páni – a lokajové markýze de Bruyères se dotýkali jen konečky prstů a s pohrdáním těch divadelních cárů a krámů, jež pomáhali odnášet do kůlny, kde je rovnali podle rozkazů Tyranových, jenž byl režisérem kočovné tlupy; cítili se poníženi, že mají sloužit komediantům. Ale markýz řekl slovo a musili tedy poslechnout,

protože on nebyl moc jemný, když někdo neposlechl, a byl přímo aziatsky štědrý, když šlo o rány řemenem.

Správce přišel pro herce s čepicí v ruce a tak uctivě, jako by šlo o skutečné krále a princezny, a odvedl je do jejich pokojů. Byty a pokoje pro hosty na Bruyères byly v levém křídle zámku. Šlo se tam krásným schodištěm z hlazeného bílého kamene, potom dlouhou chodbou s černými a bílými dlaždičkami a na obou koncích osvětlenou oknem. Dveře jednotlivých pokojů na této chodbě měly každé svou barvu a tu měly také jejich vnější závěsy, aby host mohl snadno poznat svou místnost. Byl tam žlutý pokoj, červený pokoj, zelený pokoj, hnědý pokoj, modrý pokoj, šedý pokoj, gobelinový pokoj, pokoj vyložený kůží z Čech, pokoj obkládaný dřevem, pokoj s freskami a jiné, jaké si jen můžete vymyslet, protože jmenovat všechny by bylo příliš dlouhé a hodilo by se spíše pro čalouníka než pro spisovatele.

Všechny ty pokoje byly velmi pěkně zařízeny a opatřeny nejen nezbytným, ale i příjemným. Subreta Zerbina dostala pokoj gobelinový, velmi roztomilý těmi amorky a milostnými příběhy z mytologie, jež byly vetkány na jeho gobelinech; Isabella měla pokoj modrý, jelikož tato barva sluší blondýnám; červený pokoj připadl Serafině a hnědý dostala Dueña, odpovídal jejímu věku podmračnou přísností barevného odstínu. Sigognac byl ubytován v pokoji potaženém kůží z Čech, nedaleko dveří Isabelliných. Byla to zvláštní pozornost markýzova; v tomto dost nádherném pokoji bydlívali vždy jen významní hosté; bruyèreský zámecký pán chtěl také mezi těmi komedianty vyznamenat a odlišit urozeného pána a projevit mu úctu při všem zachování jeho inkognita.

Ostatní, Tyran, Pedant, Scapin, Matamore a Leandr, každý rovněž měli vlastní pokoj.

Sigognac se usídlil ve svém pokoji, kam mu přinesli jeho chudícké zavazadlo; přemítaje o svém podivném postavení rozhlížel se překvapeně po příbytku, kde měl bydlet za svého pobytu na zámku; nikdy ještě neviděl nic tak slavnostního. Stěny, jak ukazuje pojmenování pokojů, byly potaženy kůží z Čech, na níž byly vytlačeny chimérické květy a prapodivné rostliny, jejichž korunky, větévky a listy výrazně zářily na zlatém laku barvami se sla-

měně kovovým leskem. Byla to bohatá a dobře zladěná výzdoba a kryla stěny od římsy až po černé dubové táflování, krásně členěné v obdélníky, čtverce a kosočtverce.

Záclony na oknech byly ze žlutého a červeného brokátu, jak to odpovídalo barvě kůže i základním barvám květů. Ze stejného brokátu byly povlaky na lůžku, jež bylo postaveno tak, aby za ním byla takzvaná ulička. Závěsy i potahy nábytku byly z podobné látky a dobře zladěných barev.

Židle se čtvercovým opěradlem, se spirálovitě točenými nohami, pobité zlatými hřebíky a zdobené třásněmi, křesla s dobře vyčpanými opěradly stála u táflovaných stěn přichystána pro přijetí hostů a u krbu byla připravena jako k důvěrným rozmluvám. Bílý krb z mramoru s růžovým žilkováním byl vysoký, široký a hluboký. Hořel v něm oheň, velmi vítaný v tom svěže chladném ránu, a veselými záblesky osvětloval desku s erbem markýze de Bruyères. Nad veřejemi byly malé hodiny v podobě pavilonu s kupolkou zvonku nahoře a ukazovaly čas na černě smaltovaném stříbrném číselníku, jehož otvorem bylo vidět složitou souhru soukolí uvnitř.

Střed pokoje zaujímal stůl s nohami v podobě točených sloupků a pokrytý tureckým kobercem. Před jedním oknem se na toaletním stolku naklánělo benátské zrcadlo s broušenými okraji nad krajkovou příkrývkou, na níž byl rozestaven celý koketní arzenál toaletních potřeb.

Náš chudák baron se na sebe podíval v tomto čistém skle, zajímavě rámovaném v cínu a mušličkách, a viděl v něm ubohost svého oblečení a svůj bedný zjev. Ten elegantní pokoj, to nové a svěží zařízení jen ještě citelněji ukazovaly směšnost a ošumělost jeho úboru, který vyšel z módy už před zavražděním nebožtíka krále. Třebaže byl baron sám, přelétl mu po tvářích nádech ruměnce. Až dosud pociťoval svou nuzotu jen jako žalostnou, teď však se mu zdála i groteskní a poprvé se za ni styděl. To je sice málo filosofický pocit, ale u mladého muže věru omluvitelný.

Chtěje se poněkud lépe ustrojit, rozvázal Sigognac balík, do něž Petr složil tu trochu šatstva, jež jeho pán měl. Rozvinul ty různé kusy oděvu a nenašel nic, co by se mu opravdu hodilo. Kabát byl příliš dlouhý, kalhoty příliš krátké. Na loktech a na kole-

nou byl ten oblek odřeny až na nit. V povolených švech zely hotové díry. Záplata na záplatě zakrývaly trhliny. A barvy těch hadrů, vyrudlé sluncem, deštěm a větrem, byly už tak neurčité, že i malíř by těžko pro ně našel jméno. Prádlo nebylo o nic lepší, bylo seprané a řídooučké. Spíše stíny košil než skutečné košile, jako by byly stříženy z pavučin Sigognacova sídla. A k dovršení zla, myši, které nemohly nic najít ve špízi, pustily se právě do těch nejlepších a vyhlodaly v nich díry jako krajky, a to nebyla právě vhodná ozdoba baronovy garderoby.

Sigognac byl tak zabrán do té melancholické prohlídky, že přeslechl diskrétní zaklepání. Dveře se pootevřely a světlo ozářilo nejprve hlavu, potom tlusté tělo messera Blazia, který vstoupil do pokoje s mnoha poklonami, servilně směšnými nebo žertovně servilními, projevuje tak zpola hranou, zpola opravdovou uctivost.

Když Pedant přišel až k Sigognacovi, držel baron proti světlu za oba rukávy košili děravou jako růžice okna v katedrále a s lítostivou bezradností pokyvoval hlavou.

„Hrome,“ řekl Pedant a při zvuku jeho hlasu překvapený baron sebou trhl, „ta košile vypadá chrabře a vítězně. Je tak proděravělá, že by člověk řekl, že prodělala zteč nějaké pevnosti a byla přitom přímo na hrudi boha Marta, je samá díra, probodaná a slavnostně prostřílená mušketami, oštěpy, šípy a jinými zbraněmi. Nemusíte se červenat, barone, ty díry, to jsou ústa, jež provolávají čest a chválu; a leckterý kus holandského plátna, docela nový a střížený podle poslední dvorské módy, zakrývá často hanebnost darebáka, který zbohatl vydíráním nebo prodáváním odpustků; ne jeden znamenitý hrdina, o jehož skutcích nám dějiny široce a dlouze vypravují, nebyl o nic lépe zásoben prádlem; to nám dosvědčuje případ Ulyssův, kterážto vážná, rozumná i jemná osoba se představila velmi krásné princezně Nausikae přioděna pouze hrstí mořské trávy, jak o tom čteme v Odysseji pana Homéra.“

„Bohužel,“ odpověděl Sigognac Pedantovi, „můj milý Blazie, já se podobám tomu udatnému Řekovi, králi z Ithaky, pouze nedostatkem košil. Nemohu vyrovnat tesklivost své bídy uspokojením ze slavných činů. Má odvaha ještě neměla příležitost a pochybuji, že mě kdy budou opěvovat básníci šestistopým veršem. Člověk se sice nemá stydět za počestnou chudobu, ale přiznám se, že

mě velice trápí, že se mám ve společnosti objevit takhle vyšňořen. Markýz de Bruyères mě dobře poznal, i když to nedává najevo, a může vyzradit mé tajemství.“

„To je opravdu nanejvýš mrzuté,“ odpověděl Pedant, „ale na všechno je lék, kromě smrti, jak říká přísloví. My komedianti, stíny lidského života a přízraky osobností všech stavů, máme tu výhodu, že čím nemůžeme *být*, tím se můžeme *zdát*, jako se obraz v zrcadle podobá předmětu. Když se nám zlíbí, díky naší garderobě, jež v sobě chová všechna naše království, statky a tituly, vezmeme na sebe podobu princů, vznešených baronů a šlechticů s pyšnou chůzí a galantním vzhledem. Na několik hodin se vyrovnáme smělostí oděvu těm, kteří si na tom nejvíce zakládají: fešáci a hejskové napodobují naši vypůjčenou eleganci, jenže oni to falešné nosí jako skutečné a chlubí se místo jemného sukna šerkou, místo zlata cetkou, místo diamantu sklíčkem. Divadlo je škola mravů a akademie módy. Já jakožto pán šatny pro celou společnost dovedu z ničemy udělat Alexandra, z ubohého nováčka bohatého velmože, z běhny velkou dámu; a nepohrdnete-li, použiji svého umění ve váš prospěch. Když už jste ráčil přidat se k našemu tuláckému údělu, využijte aspoň našich možností. Svlékněte ten oblek melancholie a bídy, který jen zakrývá vaše přirozené vlastnosti a naplňuje vás neoprávněnou nedůvěrou k sobě samému. Jako na zavalanou mám v kufru uložený stranou velmi vhodný oblek z černého sametu s ohnivě červenými stužkami; vůbec nevypadá divadelně a mohl by jej nosit i dvořan. Jak víte, autoři a básníci teď s oblibou uvádějí na scénu současné příběhy s vymyšlenými jmény, a k těm je třeba obvyklých oděvů slušných lidí, nejde tu o komediantské převlékání za antické nebo romantické hrdiny. A mám k tomu košili, hedvábné punčochy, stěvíce s trapečky, plášť, zkrátka všechny náležitosti oděvu, který z rozmaru náhody jako by byl výslovně strižen pro vaši postavu. Nechybí nic, ba ani meč.“

„Oh! toho není třeba,“ řekl Sigognac s povýšeným gestem, v němž se hned vynořila všechna šlechtická hrdost, kterou žádná nepřízeň osudu nemůže zdolat. „Mám meč po otci“.

„A chovejte jej jako klenot,“ řekl hned Blazius, „meč je věrný přítel, strážce života a cti svého pána. Neopustí ho v neštěstí, v ne-

bezpečí a ve zlé chvíli. Naše divadelní meče nemají ostří ani špičku, protože mají zasazovat jen předstírané rány, z nichž se herec uzdraví hned, jakmile je konec hry, a bez mastí, bez cupaniny a bez lektvarů. Ten váš vás ochrání v případě potřeby, jak už se stalo, když ten silniční lupič nás tak strašlivě a legračně přepadl se svými panáky. Ale dovolte, abych došel pro to šatstvo a vyndal je z vaku, kde je uloženo. Nemohu se už dočkat, jak z kukly se vynoří motýl.“

Pedant to proslovil s groteskním patosem, který přenášel ze svých rolí z jeviště i do obyčejného života, a potom vyšel z pokoje. Když se vrátil, přinesl dost objemný balík zavnutý v bílém plátně a pozorně jej položil na stůl.

„Ráčíte-li přijmout starého pedanta z komedie za komorníka,“ mnul si spokojeně ruce Blazius, „nastrojím vás a učešu jedna radost. Všechny dámy se neprodleně do vás poblázní; neboť, a to říkám bez urážky pro kuchyni na Sigognacu, vy jste se sdostatek vypořádal ve vaší Hladové věži a budete opravdu vypadat, jako byste umíral láskou. Ženy věří jen na hubené vášnivce. Tlustoch je nepřesvědčí, ani kdyby mluvil jako zlato, které měl na rtech Ogmios, galský Herkules. Jen proto a vůbec pro nic jiného jsem já měl jen tak prostřední úspěch u krásného pohlaví a včas ještě jsem se obrátil k božské sklence, která se vůbec neupejpa a je nakloněna právě tlustým mužům jakožto nádobám většího objemu.“

Tak se počestný Blazius snažil zabavit barona de Sigognaca při oblékání. Mrštnost jeho jazyka nijak nepřekážela hbitosti jeho rukou; riskoval, že bude považován za žvanila nebo za dotěru, ale chtěl raději ohlušit mladého šlechtice přívalem slov a nenechat ho pod tíží nepříjemných úvah.

Byl s baronovou toaletou brzy hotov, vždyť divadlo vyžaduje rychlou výměnu kostýmů a herci musí být zruční v takových metamorfózách. Blazius, spokojen svým výkonem, vzal barona de Sigognaca za ukazováček, dovedl jej jako nevěstu k oltáři před benátské zrcadlo a řekl mu: „A teď se račte podívat na Vaši Urozenost.“

Sigognac spatřil v zrcadle postavu, kterou zprvu považoval za někoho jiného. Mimoděk otočil hlavu a podíval se přes rameno, není-li náhodou někdo za ním. Obraz v zrcadle opakoval jeho po-

hyb. Nebylo už pochyby, byl to opravdu on sám: nikoli už Sigognac vychrtlý, smutný, žalostný a svou zbědovaností skoro až směšný, ale Sigognac mladý, elegantní, skvostný. Jeho staré šaty ležely na podlaze jako ty šedé a neurčité slupky, jež zanechá motýl, když z nich vylétne k slunci se zlatem, rumělkou a modří na křídlech. Ta neznámá bytost, dosud uvězněná v ošumělé slupce, náhle se vynořila a zářila v čistém světle, padajícím sem z okna, jako socha, s níž právě sňali roušku na veřejné slavnosti. Sigognac se viděl tak, jak někdy se vídal ve snách, kdy jako herec i divák v neskutečném ději se procházel po svém zámku, přestavěném a vyzdobeném obratnými staviteli snů, aby přijal zbožňovanou infantku, která přijížděla na bílé klisně. Hrdý a vítězný úsměv přelétl na vteřinku jako purpurový záblesk po jeho bledých rtech, jeho rysy zkrásněly, vystoupilo na nich mládí, které tak dlouho bylo zasuto v neštěstí.

Blazius stál vedle toaletního stolku a prohlížel si své dílo, teď ustoupil o krůček, aby se lépe mohl potěšit pohledem, jako malíř, který se naposledy dotkl štětcem obrazu a je spokojen.

„Dostanete-li se ke dvoru, jak doufám, a přijdete-li opět ke svým statkům, dejte mi jako penzi správu vaší garderoby,“ řekl a hraje uctivého žadatele hluboce se skláněl před proměněným baronem.

„Beru na vědomí vaši žádost,“ odpověděl Sigognac se zádumčivým úsměvem; „vy jste, messer Blazie, první člověk, který mě o něco požádal.“

„Oběd nám podají zvlášť a potom bude třeba vykonat návštěvu u pana markýze de Bruyères, ukázat mu seznam kusů, které můžeme hrát, a zeptat se ho, kde v zámku máme postavit jeviště. Vy budete vystupovat jako básník naší tlupy. Na venkově je dost krasoduchů a leckdy se přidají k Thalii v naději, že se dotknou srdce některé herečky; to je věc galantní a je to v módě. Isabella je docela pěkná záminka, tím spíše, že má duchaplnost, krásu i ctnost. Naivky hrají samy sebe podle skutečnosti častěji, než frivolní a domýšlivé publikum předpokládá.“

Potom Pedant, ačkoliv nebyl moc koketní, odešel postarat se o vlastní toaletu.

Krásný Leandr, stále v myšlenkách na zámeckou paní, nastro-

žil se co nejlépe, v naději na to nemožné dobrodružství, za nímž ustavičně šel a z něhož podle Scapinových slov neměl nikdy nic než zklamání a rány řemenem. Herečkám pan de Bruyères galantně poslal několik kusů hedvábné látky, aby si z nich, kdyby bylo třeba, střihly na kostýmy pro své role; můžete si myslit, že použily všeho, čím umění dovede přizdobit přírodu, a daly se do plné válečné výstroje, pokud jen jim to chudá garderoba dovolila. A potom se všichni odebrali do sálu a podával se oběd.

Markýz, od přirozenosti netrpělivý, přišel za herci ke stolu ještě před skončením oběda; nedovolil, aby povstali, a když jim přinesli vodu na omytí rukou, zeptal se Tyrana, které kusy znají.

„Všechny hry nebožtíka Hardyho,“ odpověděl Tyran svým dutým hlasem, „Théophilova *Pyrama*, potom *Silvií*, *Chriseidu* a *Sylvaniru*, *Cardenovo bláznovství*, *Proradnou důvěrnici*, *Filis ze Scyru*, *Lygdamona*, *Potrestaného lháře*, *Vdovu*, *Prsten zapomnění* a všechno, co nejlepší duchové naší doby napsali.“

„Už několik let jsem ode dvora a nemám zprávy o novinkách,“ řekl markýz skromně; „těžko bych mohl rozhodnout mezi tolika znamenitými kusy, když většinou je neznám; myslím, že nejlépe bude svěřit to vašemu výběru, vy znáte teorii i praxi, a uděláte to jistě s rozvahou!“

„Často jsme hráli kus,“ odpověděl Tyran, „který by se snad nehodil do tisku, ale na jevišti svou komikou a šprýmy vždycky dokázal rozesmát i ty nejvážnější lidi.“

„Nehledejte nic jiného,“ řekl markýz de Bruyères, „a jak se jmenuje to znamenité arcidílo?“

„*Rodomontády kapitána Matamora*.“

„To je lákavý název, na mou duši! Má tam subreta pěknou roli?“ řekl markýz, pohlédnuv na Zerbinu.

„Tak koketní a šelmovskou, že lepší nenajdete, a Zerbina to hraje znamenitě. To je její triumf. Tleskalo jí vždycky celé divadlo, a nebylo k tomu třeba klaky.“

Při této ředitelské pokloně považovala Zerbina za svou povinnost trošičku se zardít, ale nebylo pro ni lehké vyloudit na snědou tvář zákmit ruměnce. Skromnost, to jemné vnitřní lícidlo, jí úplně chyběla. V jejích toaletních kelímcích taková barvička nebyla. Sklopila tedy oči, přičemž vynikly její dlouhé černé řasy, a zvedla